

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра «Облік і економічний аналіз»

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

_____ О.В. Погорелова
«15» грудня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**на тему: «ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО
АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав: студент групи 6421мз

Савченко Т.В.

Керівник роботи: д.е.н., проф.

Погорелова О.В.
(підпис)

Миколаїв – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Факультет економіки та екології моря

Кафедра «Облік і економічний аналіз»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми
д.е.н. проф. Погорелова О.В.

«15» грудня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студент Савченко Тетяна Володимирівна

1. Тема роботи: «Організація і методика бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів підприємства»

Керівник роботи: Погорелова Олена Володимирівна, д.е.н., професор.

Затверджені наказом ректора №1359-УЧ від «17» листопада 2025 року

2. Термін подання роботи: 15 грудня 2025р.

3. Вихідні дані по роботі: Законодавчо-нормативні документи з бухгалтерського обліку грошових коштів; теоретичні джерела з питань бухгалтерського обліку і економічного аналізу грошових коштів; статут ПМВП «Галант-плюс», наказ «Про облікову політику», робочий план рахунків, документи первинного, аналітичного та синтетичного обліку грошових коштів, фінансова звітність

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):

1. Теоретичні і методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на підприємствах України. 2. Організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс». 3. Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»

5. Перелік презентаційних матеріалів: 1. Визначення сутності категорії «грошові кошти». 2. Визначення сутності поняття «грошовий потік». 3. Основні завдання організації обліку грошових коштів. 4. Етапи обліку грошових коштів. 5. Етапи аналізу наявних грошових потоків підприємства. 6. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс». 7. Запропоновані робочі інструкції працівників

бухгалтерії ПМВП «Галант-плюс» щодо видачі готівки з каси видатковим касовим ордером. 8. Приклад графіку роботи касира ПМВП «Галант-плюс». 9. Запропонована управлінська звітність для контролю та аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс». 10. Запропонована методика аналізу грошових потоків на ПМВП «Галант-плюс»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Пошук та підбір літератури та інших інформаційних матеріалів. Вивчення та аналіз відібраних інформаційних матеріалів	Вересень, 2025	виконано
2	Складання змісту магістерської роботи	Вересень, 2025	виконано
3	Викладення основної частини магістерської роботи - розділ 1	Вересень - жовтень, 2025	виконано
4	Викладення основної частини магістерської роботи - розділ 2	Жовтень, 2025	виконано
5	Викладення основної частини магістерської роботи - розділ 3	Листопад, 2025	виконано
6	Написання вступу та висновків, складання списку використаних джерел, оформлення автореферату та демонстраційного матеріалу	Листопад - грудень, 2025	виконано
7	Подача роботи на кафедру для попереднього захисту	Грудень, 2025	виконано
8	Підготовка до захисту перед КАК	Грудень, 2025	виконано
9	Захист магістерської роботи	Грудень, 2025	виконано

Студент

(підпис)

Т.В. Савченко

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

О.В. Погорелова

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Савченко Т.В. Організація і методика бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів підприємства. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «магістр» з обліку і оподаткування за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. Міністерства освіти і науки України, Миколаїв, 2025.

В роботі розглянуто теоретико-методичні та практичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на підприємствах України. З урахуванням виявлених проблем було уточнено тлумачення понять «грошові кошти» та «грошові потоки», узагальнено підходи щодо класифікації грошових коштів для цілей бухгалтерського обліку, окреслено завдання, мету та етапи аналізу грошових коштів. Проаналізовано фінансовий стан ПМВП «Галант-плюс». Розглянуто організацію та методику бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на досліджуваному підприємстві, виявлено низку недоліків та визначено їх наслідки. Запропоновано шляхи удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс».

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічний аналіз, грошові кошти, грошові потоки.

ABSTRACT

Savchenko T.V. Organization and methodology of accounting and economic analysis of cash resources of the enterprise. – Manuscript.

Master's thesis for the qualification degree "Master" in accounting and taxation in the specialty 071 "Accounting and Taxation". Admiral Makarov National University of Shipbuilding. Ministry of Education and Science of Ukraine, Mykolaiv, 2025.

The paper examines theoretical, methodological and practical aspects of accounting and economic analysis of funds at Ukrainian enterprises. Taking into account the identified problems, the interpretation of the concepts of "cash" and "cash flows" was clarified, approaches to the classification of cash for accounting purposes were summarized, and the task, goal, and stages of cash analysis were outlined. The financial condition of the Galant-Plus PMVP was analyzed. The organization and methodology of accounting and economic analysis of cash at the enterprise under study were considered, a number of shortcomings were identified and their consequences were determined. Ways of improving accounting and economic analysis of funds at the Galant-Plus Industrial and Commercial Enterprise are proposed.

Keywords: accounting, economic analysis, funds, cash flows.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Теоретичні і методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на підприємствах України	9
1.1. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку та економічного аналізу	9
1.2. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів	18
1.3. Теоретико-методичні засади економічного аналізу грошових коштів	30
РОЗДІЛ 2. Організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	45
2.1. Організаційно-економічна характеристика та аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс»	45
2.2. Організація бухгалтерського обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	55
2.3. Організація і методика економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	65
РОЗДІЛ 3. Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	73
3.1. Напрями удосконалення бухгалтерського обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	73
3.2. Удосконалення організації і методики економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»	79
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПМВП – Приватне миколаївське виробниче підприємство

РРО – реєстратор розрахункових операцій

ВСТУП

Актуальність теми. Основою ефективного функціонування сучасного підприємства є безперервний періодичний рух грошових коштів. Грошові кошти є найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, і успіх діяльності підприємства багато в чому визначається здатністю їх раціонально розподіляти і використовувати, саме тому організація їх обліку є пріоритетним питанням. Важливе значення достовірної інформації про стан руху грошових коштів на поточних рахунках у банках зумовлюється необхідністю надання користувачам повної та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності для прийняття управлінських рішень. Обґрунтований та повний економічний аналіз грошових коштів створює умови для здійснення раціонального управління грошовими коштами, адже він допомагає відстежувати ключові тенденції розвитку підприємства, виявляти головні фактори, які на нього впливають, та будувати подальші прогнози.

Питання обліку й аналізу грошових коштів є предметом досліджень низки науковців та практиків. Зокрема теоретичні та практичні аспекти обліку грошових коштів та аналізу грошових потоків, ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання розкриваються в роботах Остафійчука С.М., Івченко Л.В., Єфіменко В.І., Єрешко Ю.О., Коваль М.І., Матюхи М.М., Радіонової Н.Й., Гордієнко Н.І., Крупки Я.Д., Нижник Т., Гудзь Н.В., Степаненко О.І., Дубовика М.Ф., Яременко Л.М., Васечко Л.І., Бондаренко Н., Бобирь О. та ін. Враховуючи напрацювання науковців, не применшуючи вагомості їх досліджень та зважаючи на динамічні зміни економічного середовища, дане дослідження не втрачає актуальності.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є узагальнення теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендації з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети вирішені наступні завдання:

- узагальнення теоретичних підходів щодо сутності і класифікації

грошових коштів підприємства;

- узагальнення теоретичних та методичних підходів до бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів підприємства;
- аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс»;
- характеристика організації та методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на досліджуваному підприємстві;
- розробка пропозицій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс».

Об'єктом дослідження є система обліково-аналітичного забезпечення в управлінні грошовими коштами підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних і методичних положень з організації і методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження є положення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів підприємств, що висвітлені в працях вчених-економістів та практиків. Для уточнення та узагальнення економічної сутності та класифікації грошових коштів, дослідження організації та методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на підприємстві, формулювання висновків використано методи теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний, групування і порівняння. Для проведення аналізу показників діяльності досліджуваного підприємства використано методи аналізу та синтезу, статистичний, метод коефіцієнтів, порівняння. При розробці заходів з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів використані методи конкретизації, діалектичний, аналіз, синтез, абстрагування та ідеалізація.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному узагальненні та розробці практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів.

Удосконалено:

- організацію та методику бухгалтерського обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»;
- організацію та методику економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»;

Дістали подальший розвиток:

- узагальнення теоретичних підходів стосовно сутності, змісту, класифікації грошових коштів;
- теоретико-методичні підходи щодо бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані в роботі практичні рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів можуть бути використані підприємством.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження пройшли апробацію на наукових конференціях: Наукових економічних читаннях «Сталий розвиток в умовах цифрової трансформації економіки», присвячені пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі та з нагоди 60-річчя економічної освіти на Миколаївщині (01 – 02 грудня 2025 р., м. Миколаїв, Україна), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Scientific method: reality and future trends of researching» (05 грудня 2025 р., м. Монреаль, Канада).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці: у інших виданнях загальним обсягом 0,4 друк. ум. арк.

Обсяг і структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 93 сторінки друкованого тексту, у тому числі 17 таблиць, 5 рисунків. Список використаних джерел налічує 58 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

1.1. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку та економічного аналізу

Гроші – одне з найдавніших явищ суспільства. Вони відіграють важливу роль у господарській діяльності людини, тому привертають до себе пильну увагу науковців.

Для розуміння сутності грошових коштів проаналізуємо трактування поняття «грошові кошти», наведені в нормативних документах, та думки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.

Так, зокрема, Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання [1]. Відповідно до Методичних рекомендацій з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання [2]. У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» грошові кошти визначено, як готівку, кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання [3]. Отже, усі визначення поняття «грошові кошти», що наведені в діючих нормативних документах, сформульовані таким чином, що лише перераховують складові даного поняття. Таке формулювання є досить недосконалим та потребує уточнення.

Остафійчук С.М. вважає, що так як грошові кошти є абсолютно ліквідними активами, тому до даного поняття не завжди можна віднести абсолютно всі залишки на рахунках в банках, тому що їх ліквідність може сильно відрізнятися від абсолютної [4, с. 216]. Розділяє думку Івченко Л.В., оскільки дійсно не всі кошти на рахунках в банках підприємство може використати в будь-який момент

часу. Так, наприклад, якщо підприємство відкрило безвідзивний акредитив, то хоча ці кошти є його власністю, але використати їх у будь-який момент на власні потреби не може, оскільки зобов'язалося перерахувати їх іншому підприємству, на користь якого відкрито цей акредитив. У зв'язку із цим такі кошти не можна вважати абсолютно ліквідними активами підприємства та відносити до грошових коштів. Однак водночас не можна однозначно сказати, що до поняття «грошові кошти» варто включати тільки кошти на поточних рахунках у банківських установах, а кошти на інших рахунках в банках не варто включати. Так, кошти, що знаходяться на чекових книжках, банківських картках, які також вважаються коштами на інших рахунках в банках, підприємство може використати в будь-який момент часу, тому вони також є абсолютно ліквідними та належать до грошових коштів підприємства. У зв'язку із цим точно визначити склад грошових коштів суб'єкта господарювання на практиці буває дуже важко [5, с. 799].

Проаналізуємо підходи до трактування поняття «грошові кошти» в економічній літературі. Більшість авторів трактують грошові кошти як активи підприємства (Остафійчук С.М. [4, с. 217], Єфіменко В.І. [6, с. 212]). Івченко Л.В. погоджується з такою думкою, оскільки дійсно вони можуть у будь-який момент часу бути використані для здійснення розрахунків, але вважає, що таке визначення не відображає в повній мірі сутності досліджуваного поняття [5, с. 799].

Друга група авторів (Завадський Й.С. [7, с. 323], Осовська Г.В. [8, с. 235]) вважають грошові кошти доходами та надходженнями. Івченко Л.В. вважає, що не доцільно застосовувати такий підхід, тому що грошові кошти можуть виступати не тільки у формі доходів та надходжень, але й у формі витрат [5, с. 799].

Окрім того, в економічній літературі можна зустріти й інші визначення грошових коштів. Так, Бабіч В.В. і Сагова С.В. [9, с. 280] зазначають, що під грошовими коштами варто розуміти валюту України та іноземну валюту; Дерій М. [10, с. 62] – основні сегменти для здійснення готівкових і безготівкових розрахунків між державними бюджетними установами та підприємствами; Несходовський І.С. [11, с. 15] – абстрактний вимірник економічних процесів, явищ, об'єктів, який суб'єкти згодні приймати як платіжний засіб. Кірейцев Г.Г.

визначає грошові кошти складовою оборотних активів, їх обсяги, шляхи надходження та вибуття залежать в першу чергу, від зміни обсягів виробничих запасів, стану дебіторської і кредиторської заборгованості, платежів до бюджету тощо [12, с. 215]. Івченко Л.В. вважає, що грошові кошти є поняттям бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання. Дане визначення узагальнює виділені підходи до визначення грошових коштів та, на відміну від існуючих, воно включає в себе: сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат [5, с. 799].

Отже, ознайомлення з теоретичними та методологічними напрацюваннями зарубіжних і вітчизняних економістів свідчить про відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення поняття «грошові кошти».

Наявність грошових коштів тісно пов'язана з прибутком і рухом оборотного капіталу. Якщо суб'єкт господарювання виробляє і реалізує рентабельну продукцію (товари, роботи, послуги), то це є найважливішою передумовою додержання необхідного рівня потоку грошових коштів [13, с. 121]. Грошовим потоком називають грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності. Грошові надходження повинні мати постійний, динамічний характер. Це означає, що грошовий потік повинен бути безперервним. Поняття «грошовий потік» (Cash flow) включено у фінансову діяльність вітчизняних підприємців з іноземних джерел. Зокрема, МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає потоки грошових коштів як надходження і виплати грошових коштів і еквівалентів грошових коштів [1].

Ознайомлення з науковими працями провідних учених-економістів показало, що існує значна кількість підходів до трактування грошового потоку як економічної категорії. Економісти Мартякова О.В. [14, с. 160] та Єпіфанова І.Ю. [15, с. 248] визначають грошовий потік як різницю між отриманими й виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період часу. На думку Терещенко О.О. грошовий потік характеризує як результат руху грошових коштів підприємства за той чи інший період часу, тобто в загальному вигляді це різниця між надходженнями грошових коштів та їх виплатами за період [16, с.

125]. Крічевець К. дає таке визначення грошового потоку: «Грошовий потік являє собою надлишок коштів, наявний в необмеженому розпорядженні підприємства... Є для керівництва підприємства насамперед масштабом вимірювання можливостей внутрішнього фінансування», а також: грошовий потік у загальному вигляді є «перевищення сумарних готівкових грошових коштів підприємства над його готівковими витратами» [17, с. 174]. Грошові потоки не розглядаються розгорнуто з точки зору структури та змісту, а це може призвести до їх неправильного оцінювання і, як наслідок, прийняття невірних управлінських рішень. Поняття грошового потоку зводиться до визначення запасу грошових коштів шляхом співвіднесення різноспрямованих потоків. Івченко Л.В. вважає необхідним відрізнити поняття потоку від поняття запасу: потік – явище динамічне, співвідносне з плином часу, у той час як запас є статичним і вимірюється на певний момент часу. Грошовий потік відображає рух грошових коштів, а не їх запас, що розраховується як різниця між позитивними і негативними потоками [5, с. 800].

Бланк І.О. визначає грошові потоки підприємства як «сукупність розподілених по інтервалах періоду часу надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику й ліквідності» [18, с. 660]. Єрешко Ю.О. дає визначення грошового потоку як обсягу грошових коштів, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планованого періоду [19, с. 40]. Ці два визначення можна застосовувати при аналізі фінансової звітності, але для оперативного управління грошовий потік не обмежується плановим періодом, він безперервний, це динамічний показник. Грошовий потік не є обсягом грошових коштів, які надійшли або виплачені, це є процесом надходження і витрачання грошових ресурсів. Якщо уявити підприємство як живий організм, то грошові потоки будуть виконувати функцію системи кровообігу, і цей організм буде здоровим і зростаючим лише тоді, коли система управління грошовими потоками працює безперервно й ефективно [5, с. 800].

Отже, грошовий потік підприємства – це рух грошових коштів на розрахункових, валютних та інших рахунках і в касі підприємства в процесі його

господарської діяльності, що в сукупності становить його грошовий обіг. З точки зору обліку – це налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів. Грошові кошти фактично виступають об'єктом чи, точніше, засобом для здійснення управління грошовими потоками. Лише тісна взаємодія грошових коштів і грошових потоків породжує ефективне функціонування як грошово-кредитної системи, так і налагодженого обліку загалом. Найвагомішу роль у даному взаємозв'язку відіграють інформаційні потоки [5, с. 802].

Інформація про грошові кошти та їх рух є основою для ефективного отримання прибутку. Цією ланкою і займається облік, оскільки він надає інформацію для подальшого опрацювання її контролерами, менеджерами, аналітиками. Інформація повинна бути вичерпною та достовірною, окрім того не лише зовнішньою, а й внутрішньою, враховувати й непередбачені події, потреби. Поняття «грошові потоки підприємства» включає в свій склад велику кількість потоків, які обслуговують господарську діяльність підприємства. В економічній літературі наводиться класифікація грошових потоків за різними критеріями. Учені-економісти Ван Хорн Дж. К., Кинг А.М., Тянь Р.Б. класифікують грошові потоки залежно від напрямку руху (вхідний, вихідний) [5, с. 802]. Терещенко О.О. [16, с. 450] класифікує грошові потоки залежно від напрямку руху, а також залежно від виду господарської діяльності підприємства (грошовий потік з операційної діяльності, грошовий потік з інвестиційної діяльності, грошовий потік з фінансової діяльності). Бланк І.О. виділяє наступні класифікаційні ознаки грошових потоків [18, с. 34]:

1. Масштаби обслуговування господарського процесу:

- грошовий потік по підприємству в цілому;
- грошовий потік за окремими структурними підрозділами підприємства (центрами відповідальності та сферами відповідальності);
- грошовий потік по окремих господарських операціях.

2. Напрямки руху грошових коштів:

- вхідний (позитивний) грошовий потік;
- вихідний (від'ємний) грошовий потік.

3. Види господарської діяльності:

- грошовий потік від операційної діяльності;
- грошовий потік від інвестиційної діяльності;
- грошовий потік від фінансової діяльності;

4. Метод розрахунку об'єму грошового потоку:

- валовий грошовий потік;
- чистий грошовий потік.

5. Варіативність спрямування руху грошових коштів:

- стандартний грошовий потік;
- нестандартний грошовий потік.

6. Характер грошового потоку стосовно підприємства:

- внутрішній грошовий потік;
- зовнішній грошовий потік.

7. Рівень достатності об'єму грошового потоку:

- надлишковий грошовий потік;
- оптимальний грошовий потік;
- дефіцитний грошовий потік.

8. Рівень збалансованості об'єму грошового потоку:

- збалансований грошовий потік;
- незбалансований грошовий потік.

9. Період часу:

- короткостроковий грошовий потік;
- довгостроковий грошовий потік.

10. Вартісна оцінка в часі:

- теперішній грошовий потік;
- майбутній грошовий потік.

11. Регулярність здійснення:

- регулярний грошовий потік;

- нерегулярний грошовий потік.

12. Стабільність часових інтервалів формування:

- регулярний грошовий потік з рівномірними часовими інтервалами;
- регулярний грошовий потік з нерівномірними часовими інтервалами.

13. Форми використання грошових коштів:

- готівковий грошовий потік;
- безготівковий грошовий потік.

14. Вид використання валюти:

- грошовий потік у національній валюті;
- грошовий потік в іноземній валюті.

15. Рівень передбачення:

- повністю передбачуваний грошовий потік;
- недостатньо передбачуваний грошовий потік;
- непередбачуваний грошовий потік.

16. Можливість регулювання в процесі управління:

- грошовий потік, що регулюється;
- грошові потоки, що не піддаються регулюванню.

17. Можливість забезпечення платоспроможності:

- ліквідний грошовий потік;
- неліквідний грошовий потік.

18. Законність здійснення:

- легальний грошовий потік;
- тіньовий грошовий потік.

19. Черговість виплат:

- грошовий потік першого порядку;
- грошовий потік другого порядку.

20. Процес діяльності:

- грошовий потік процесу постачання;
- грошовий потік процесу виробництва;
- грошовий потік процесу реалізації;
- грошовий потік процесу маркетингу.

21. Значущість в формуванні кінцевих результатів господарської діяльності:

- пріоритетний грошовий потік;
- другорядний грошовий потік [18, с. 35].

Таким чином, грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених у часі надходжень і витрат грошових коштів, рух яких є одним з головних об'єктів управління, пов'язаний з чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відносними розміром, напрямком і часом. Формування грошових потоків на підприємстві характеризується різним рівнем їх значущості для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгострокових періодах [5, с. 802].

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання запасів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж і отримання виручки.

Грошові кошти можуть бути охарактеризовані на базі застосування статичного та динамічного підходів (рис. 1.1).

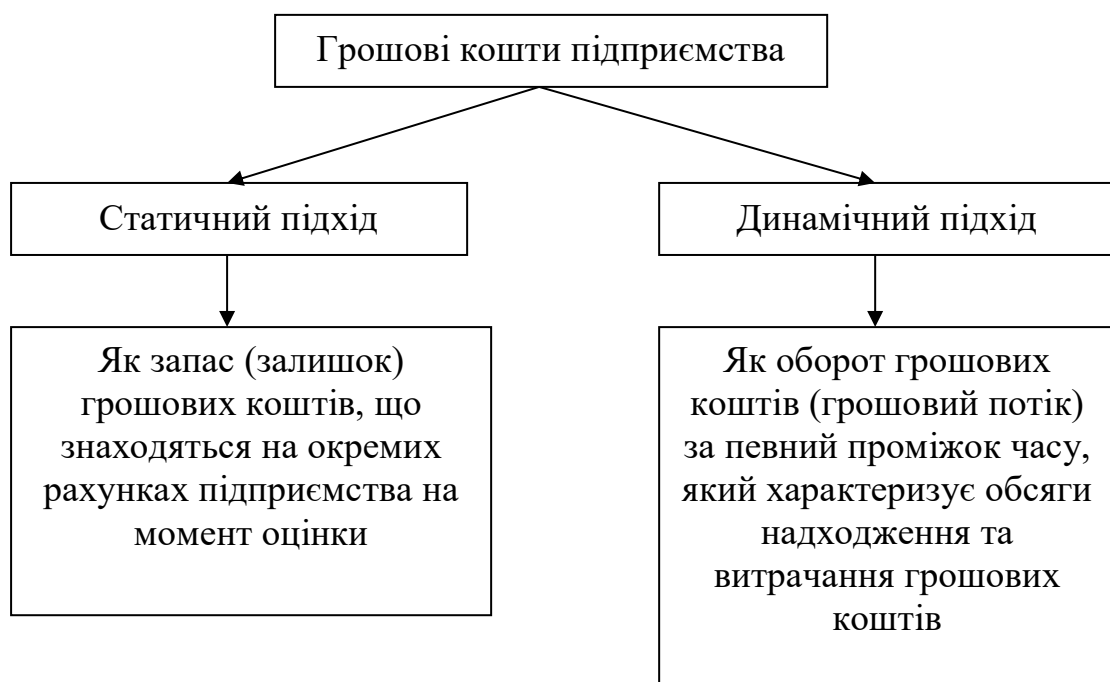

Рис. 1.1. Характеристика статичного і динамічного підходу до визначення грошових коштів підприємства [20, с. 20]

Статичний підхід до характеристики грошей визначає їх як наявний залишок коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства на конкретний час. В рамках статичного підходу грошові кошти прийнято розглядати з двох точок зору: бухгалтерської та економічної.

З бухгалтерської точки зору грошові кошти підприємства є сукупністю залишків грошей, які обліковуються на окремих бухгалтерських рахунках та знаходять відображення в балансі підприємства. В складі грошових коштів виділяють:

1. Залежно від рахунку, на якому вони відображені: грошові кошти в касі; грошові кошти на поточних рахунках; грошові кошти на валютному ринку; грошові кошти у підзвітних осіб.

2. За призначенням: грошові кошти для обороту, для спеціального призначення.

3. За місцем зберігання: грошові кошти в банку, в касі, у підзвітних осіб.

Економічна точка зору на грошові кошти підприємства передбачає використання таких підходів до характеристики їх складу, обсягу та розміру:

1. Залежно від підходу до визначення обсягу грошових коштів виділяють:

- в широкому сенсі – як грошові кошти авансовані у майно підприємства;
- у вузькому сенсі – як частина оборотних активів, яка безпосередньо

знаходиться в грошовій формі.

2. Залежно від джерела утворення виділяють:

- власні грошові кошти;
- позикові грошові кошти.

3. Залежно від натурально-речової форми грошові кошти підприємства можуть бути представлені:

- готівкою;
- безготівковими грошима.

4. Залежно від ступеня ділової активності грошові кошти підприємства можуть бути розділені на: активні гроші та пасивні гроші. До активної частини відносять грошові кошти, які беруть участь в обороті, використовуються як засіб платежу. Пасивні гроші не використовуються в господарському обороті, а

резервуються для покриття певних потреб підприємства.

5. Залежно від функціонального призначення наявні грошові кошти розглядають як запас коштів, створений з певною метою [20, с. 21].

Залежно від потреб, що задовольняються, виділяють чотири види запасів грошових коштів:

1. Операційний запас грошових коштів, потрібний для ведення бізнесу, фінансування поточних господарських операцій.

2. Страховий запас, представлений грошовими коштами, які зберігаються в резерві на випадок непередбачених змін.

3. Спекулятивний запас грошових коштів, метою створення якого є отримання додаткового прибутку від спекулятивних операцій завдяки використанню сприятливої кон'юнктури окремих ринків для проведення позапланових закупок ресурсів.

4. Компенсаційний запас грошових коштів, потреба та розмір якого залежить від практики взаємодії підприємства з банком, що його обслуговує. Комерційні банки вимагають від боржника підтримувати певний залишок коштів на рахунку в банку, прямо пропорційний або сумі кредиту, або сумі комісійних [21, с. 172].

1.2. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів

Основними завданнями організації обліку грошових коштів є :

1. Правильна організація, своєчасне і законне проведення безготівкових та готівкових розрахункових операцій;

2. Забезпечення збереження грошових коштів і цінних паперів в касі підприємства;

3. Своєчасне і правильне документування операцій з руху грошових коштів та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку;

4. Здійснення контролю за дотриманням касової дисципліни, в тому числі за витрачанням отриманих в установах банку грошових коштів відповідно до цільового призначення;

5. Проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку [22, с. 21].

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», грошові кошти — це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання [23].

Схематично облік грошових коштів підприємства можна поділити на 3 етапи (рис. 1.2):

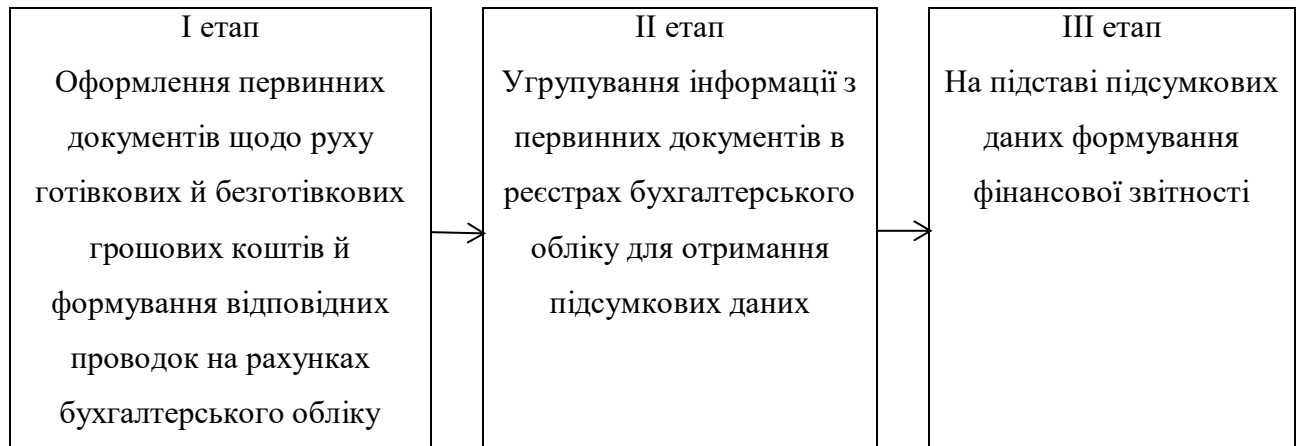

Рис. 1.2. Візуалізація етапів обліку грошових коштів [24, с. 37]

Касові операції — операції суб'єктів господарювання між собою та з фізичними особами, пов'язані з прийманням і видачею готівки під час проведення розрахунків через касу з відображенням цих операцій у відповідних книгах обліку [25].

Законодавство зобов'язує підприємства зберігати вільні грошові кошти в установах банків і дозволяє мати в своїй касі готівку в межах лімітів. Каса підприємства є приміщенням або місцем здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, касових документів [26, с. 12].

Підприємства, які відкрили рахунки в банках і зберігають на цих рахунках свої кошти, здійснюють розрахунки за своїми грошовими зобов'язаннями, що виникають у господарських відносинах, у безготівковій формі, а також у готівковій формі з дотриманням обмежень та в порядку згідно законодавства України [25].

Підприємства здійснюють розрахунки готівкою між собою і з фізичними особами через касу як коштами, одержаними як готівкова виручка, так і коштами, одержаними у надавачів платіжних послуг. Такі розрахунки проводяться також шляхом внесення готівки до надавачів платіжних послуг для подальшого переказу коштів на рахунки суб'єктів господарювання [25].

Підприємства право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами:

- 1) між собою – у розмірі до 10000 (десяти тисяч) гривень включно;
- 2) з фізичними особами – у розмірі до 50000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно [25].

З метою прискорення обігу готівкових коштів і своєчасного їх надходження до банків, в яких відкриті рахунки цих підприємств, установлюються ліміти каси та строки здавання готівкової виручки. В позаробочий час підприємства у своїх касах можуть мати готівку лише в межах, що не перевищують установлений ліміт каси [26, с. 13].

Підприємство може використовувати готівкові кошти на такі цілі:

- для виплати сум, які належать до фонду оплати праці, а також пенсій, стипендій, дивідендів;
- для видачі під звіт або на відрядження.

Залежно від обсягів та специфіки діяльності підприємством визначаються і встановлюються, за погодженням з відповідним банком, у якому відкрито рахунок підприємства, строк здавання готівки та розрахунок ліміту каси. Якщо підприємство має відокремлені підрозділи, то для кожного з них складається окремий розрахунок встановлення ліміту залишку готівки в касі. Визначений ліміт каси затверджується наказом підприємства, а для відокремлених підрозділів встановлюється і доводиться до їх відома внутрішнім наказом підприємства [26, с. 13].

Підприємства мають право зберігати у своїй касі готівку, одержану в банку для виплат, що належать до фонду оплати праці, а також пенсій, стипендій, дивідендів (доходу) понад установлений ліміт каси протягом п'яти робочих днів, включаючи день одержання готівки в банку (Положення № 148, пункт 18) [25].

Готівка, одержана в банку на інші виплати, видається підприємством своїм працівникам у той самий день.

Готівка під звіт або на відрядження видається підприємствами підзвітним особам:

- 1) на закупівлю сільськогосподарської продукції та заготівлю вторинної сировини на строк не більше 10 робочих днів;
- 2) на закупівлю брухту чорних металів і брухту кольорових металів – на строк не більше 30 робочих днів від дня видачі готівки під звіт;
- 3) на всі інші виробничі (господарські) потреби – на строк не більше двох робочих днів, включаючи день отримання готівки під звіт [25].

Рух грошових коштів у касі оформлюється первинними документами:

- Прибутковий касовий ордер (типова форма № КО-1);
- Видатковий касовий ордер (типова форма № КО-2);
- Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (типова форма № КО-3);
- Касова книга (типова форма № КО-4);
- Книга обліку прийнятих і виданих касиром готівки (типова форма № КО-5).

Касові ордери — це документи, що засвідчують законність надходження грошей до каси підприємства та їх витрачання за цільовими призначеннями. При цьому приймання та видача коштів по касових ордерах може проводитись тільки в день їх складання, крім випадків видачі коштів за платіжними дорученнями та розрахунково-платіжними відомостями [27, с. 109].

Оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі прибуткового касового ордера, підписаного головним бухгалтером та касиром. Витрачання готівки з каси оформлюється видатковим касовим ордером. Він підписується керівником і головним бухгалтером підприємства чи особами, ними уповноваженими [27, с. 110].

На підприємстві, при здійсненні розрахунків в безготівковому порядку, гроші до каси надходять з поточного рахунка в банку через касира за грошовими чеками. Чеки зброшуровані в чекові книжки, які підприємство одержує у

відділенні банку за заявою і зберігають у касі разом із готівкою. Для одержання грошей у банку заповнені чеки підписуються керівником підприємства та головним бухгалтером і засвідчуються печаткою. На корінці чека зазначається особа, якій доручено одержання готівки. Жодні виправлення в чеках не допускаються. Оформлені касові ордери реєструються в журналі операцій і записуються у касову книгу після завершення операцій Касова книга є основним звітним документом з обліку готівкових коштів [27, с. 112].

Касові документи після складання касиром звіту та його оброблення в бухгалтерії комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються в окремі папки та зберігаються протягом 36 місяців після закінчення календарного року матеріально відповідальною особою, на яку покладено зберігання документів в окремому сейфі або спеціальному приміщенні, що передається під охорону [27, с. 112].

Керівник підприємства одночасно із зарахуванням на роботу касира укладає з ним договір про повну матеріальну відповідальність та ознайомлює під розпис з Положенням про ведення касових операцій в національній валюті. Це означає, що касир відповідно до чинного законодавства України несе повну матеріальну відповідальність за збереження всіх прийнятих ним цінностей. Якщо посада касира не передбачена, виконання його обов'язків може покладатися відповідно до письмового розпорядження керівника підприємства на бухгалтера чи іншого працівника, з яким укладається договір про матеріальну відповідальність [25].

Контроль за веденням касових операцій покладається на головного бухгалтера або уповноважену керівником особу.

Підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію каси. Матеріально відповідальні особи до початку проведення інвентаризації дають розписку. Комісія перевіряє наявність коштів шляхом повного перерахування всієї готівки, що є в касі, цінних паперів, чекових книжок. Акт складається у двох примірниках і підписується членами інвентаризаційної комісії та матеріально відповідальною особою. Один примірник акта передається до бухгалтерії підприємства, другий залишається в матеріально відповідальній особі. Акт складається в трьох

примірниках (для матеріально відповідальної особи, яка здала цінності, матеріально відповідальної особи, яка прийняла цінності, а також бухгалтерії) у разі зміни матеріально відповідальних осіб [25].

Інвентаризація кас проводиться на кожному підприємстві в строки, установлені керівником, з перерахуванням усієї готівки та перевіркою інших цінностей, що зберігаються в касі. Залишок готівки в касі звіряється з даними обліку за книгами обліку. Готівка, що зберігається в касі, але не підтверджена касовими документами, вважається надлишком готівки в касі. У разі застосування підприємством у розрахунках РРО звіряється сума наявної готівки на місці проведення касиром розрахунку із сумою, зазначеною у звіті РРО. У разі виявлення під час інвентаризації нестачі або надлишку цінностей у касі в акті зазначається сума нестачі або надлишку і з'ясовуються обставини їх виникнення. Сума нестачі відшкодовується відповідно до законодавства України, а надлишок оприбутковується в касі та зараховується в дохід відповідного підприємства [25].

Підприємство зобов'язане проводити перевірку правильності роботи програмних засобів оброблення касових документів у разі автоматизованого ведення касової книги [25].

Для відображення операцій з грошовими коштами в обліку використовуються рахунки 3 класу: 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти». Всі зазначені рахунки є активними, отже надходження грошових коштів відображається в них за дебетом, а вибуття – за кредитом [28, 29].

Рахунок 30 «Готівка» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі підприємства та має такі субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті»;

302 «Готівка в іноземній валюті»;

308 «Готівка в національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО»;

309 «Готівка в іноземній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» [29].

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. Він має такі субрахунки:

311 «Поточні рахунки в національній валюті»;

312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;

314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»;

315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» – для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо;

316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» – для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства [29].

На рахунку 33 «Інші кошти» ведеться узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства. Він має такі субрахунки:

331 «Грошові документи в національній валюті»;

332 «Грошові документи в іноземній валюті»;

333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»;

334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»;

335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» [29].

Безготівкові операції проводяться на підставі розрахунково-платіжних документів установленої форми. За такими формами розрахункових документів

можна провести безготівкові розрахунки: чеки, платіжні вимоги-доручення, платіжні доручення, векселі, акредитиви, банківські платіжні картки, платіжні вимоги. Документи, що надходять до банку, дійсні лише у разі наявності підписів, ідентичних підписам у банківській картці [27, с. 112].

Особові рахунки банк веде в двох примірниках: перший — для банку, другий видається підприємству як виписка з рахунка. Виписку банку з поточного рахунка (копія записів на цьому рахунку) з доданням відповідних первинних документів (об'ява на внесок готівки, чек, платіжне доручення, розрахунковий чек тощо) щоденно або в інші узгоджені з підприємством строки (залежно від частоти операцій по розрахунковому рахунку), передають уповноваженому представникові підприємства або особам, які мають право підпису грошових документів. Виправлення у виписці банку підтверджуються підписом головного бухгалтера установи банку та відбитком круглої печатки. Виправлення в первинних грошових документах не допускаються. Якщо у виписці знайдено суми, зараховані на поточний рахунок помилково, або в ній не відображено сум здійснених операцій, власник рахунка має негайно повідомити про це банк, який в наступних виписках робить виправлення через зарахування (списання) відповідних претензійних сум. Виписка банку є реєстром аналітичного обліку і підставою для бухгалтерських записів. Одержану з банку виписку в бухгалтерії перевіряють і обробляють: додають первинні документи, вказують коди рахунків, що кореспондують з синтетичним рахунком 31 «Рахунки в банках» [24, с. 38].

Узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті в касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронних грошей, грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, сплачених проїзних документів тощо) та коштів у дорозі здійснюється в Журналі 1 і відомостях до цього Журналу 1.1, 1.2, 1.3.

Журнал 1 використовується для відображення оборотів за кредитом рахунків 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти». У відомостях до Журналу 1 відображаються обороти за дебетом рахунків 30, 31, 33.

Записи у Журналі 1 та відомостях здійснюються на підставі первинних та зведених облікових документів (звітів касира і доданих до них прибуткових та видаткових касових ордерів, виписок банку і доданих до них документів тощо) у розрізі кореспондуючих рахунків у хронологічному порядку підсумками за 2 - 3 дні. Можливо накопичення даних про операції з грошовими коштами за кожний день попередньо у допоміжній відомості у потрібному аналітичному розрізі з наступним перенесенням підсумкових оборотів за місяць до Журналу 1 і відомостей до нього [30].

Завершальним етапом процесу бухгалтерського обліку є формування звітності, яка систематизує й узагальнює інформацію про діяльність підприємства та дані якої потрібні всім зацікавленим особам для прийняття ефективних економічних рішень. Для забезпечення користувачів необхідною інформацією про наявність грошових коштів та їх рух існують наступні звіти:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1);
- Звіт про рух грошових коштів (форма № 3);
- Примітки до фінансової звітності (форма № 5) [31, с. 214].

Звіт про рух грошових коштів показує розгорнуто всі надходження та витрачання грошових коштів за певний період, які виникають внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, та допомагає приймати ефективні управлінські рішення.

Звіт про рух грошових коштів надає повну і правдиву інформацію про:

- 1) джерела надходження та напрями витрачання коштів.

Під джерелом надходження коштів мається на увазі вид діяльності, в результаті здійснення якого одержано грошові кошти. Відповідно, під час аналізу напрямів використання коштів розглядають дані з їх витрачання на різні види діяльності (зокрема, на придбання сировини й матеріалів, виплату заробітної плати та інші витрати, пов'язані з виготовленням конкретного виду продукції). При цьому, як напрями використання коштів поряд із окремими видами діяльності чи видами виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), виділяють витрати на капітальні інвестиції, адміністративні (а іноді й загальновиробничі) витрати [32, с. 111].

2) причину надлишку чи нестачі грошових коштів.

Коли відомі джерела надходження коштів та напрями їх витрачання, то нескладно визначити причини виникнення дефіциту коштів чи, навпаки, їх надлишку.

Найчастіше дефіцит коштів виникає з таких причин:

- зниження обсягів продажів того чи іншого виду продукції;
- зниження рентабельності виробництва;
- несвоєчасне отримання від покупців оплати за відвантажену продукцію;
- істотне збільшення витрат на закупівлю сировини та матеріалів;
- необхідність сплати штрафних санкцій.

Збільшення коштів в активі може відбутися з таких причин:

- збільшення обсягів продажів;
- підвищення цін на продукцію;
- отримання раніше списаної заборгованості від покупців;
- зниження обсягів закупівель сировини та матеріалів;
- зниження обсягів податкових платежів;
- одержання відстрочки з оплати кредиторської заборгованості постачальнику.

На практиці більшість менеджерів аналізує лише причини недостатності грошових коштів, не вдаючись у подробиці того, чому виникли їх надлишки [32, с. 112].

3) стан фінансів підприємства.

Один із найважливіших моментів аналізу коштів – це отримання відповіді на питання, чи здатна операційна діяльність генерувати кошти. Для цього обчислюється чистий рух грошових коштів за формулами (1.1) або (1.2):

$$\text{ЧРГК} = \Sigma \text{НГК} - \Sigma \text{ВГК}, \quad (1.1)$$

де ЧРГК – чистий рух грошових коштів;

Σ НГК – сума усіх грошових надходжень;

Σ ВГК – сума витрачених грошових коштів [33].

$$\text{ЧРГК} = \text{Ск ГК} - \text{Сп ГК}, \quad (1.2)$$

де Ск ГК – залишок грошових коштів у Балансі на кінець звітного періоду;
Сп ГК – залишок грошових коштів у Балансі на початок звітного періоду [33].

Якщо в результаті обчислень одержано суму зі знаком «+», то маємо чистий рух коштів позитивний (це, безсумнівно, добре), а якщо сума чистого руху коштів одержана за знаком «-», то цей рух негативний (тобто має місце зменшення грошових коштів). Однак, навіть, якщо чистий рух коштів підприємства загалом позитивний, то це не гарантія повного благополуччя. У такому випадку потрібно проаналізувати рух коштів від операційної діяльності (тобто від реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг, здачі майна в операційну оренду тощо). Бажано робити такий аналіз не лише по підприємству в цілому, але й за окремими структурними підрозділами та видами діяльності (виготовленою продукцією). Якщо після детального аналізу чистий рух коштів позитивний, то на підприємстві дійсно все благополучно.

Під час аналізу руху грошових коштів слід урахувати й майбутні «відкладені платежі», оскільки вони можуть змінити «позитивний» результат на «негативний». Таке коригування не передбачено у загальновідомих формулах розрахунку руху коштів, однак, воно є необхідне [32, с. 112].

4) наочна картина зміни активів і пасивів підприємства.

Придбання будь-яких активів підприємства супроводжується відповідним платежем, так само як і будь-який продаж – надходженням коштів. Виникнення чи погашення заборгованості також супроводжується рухом грошових коштів та їх еквівалентів [34, с. 103].

5) дані для планування потреб у грошових коштах на перспективу.

Звіт про рух грошових коштів у поєднанні з іншими звітами надає всі необхідні дані для планування потреби у коштах на майбутні періоди та допомагає визначити потенціальні джерела задоволення цих потреб. При цьому, сам по собі Звіт про рух грошових коштів під час складання планів на майбутнє використовується як допоміжний матеріал для аналізу основних тенденцій за напрямками руху коштів. Самі ж плани складаються на підставі даних про майбутні надходження (звіти про продажі, дебіторську заборгованість тощо) та

напрями витрачання коштів (звіти про закупівлі, кредиторську заборгованість тощо) [32, с. 114].

Зміст Звіту про рух грошових коштів залежить від того, яку інформацію потрібно з нього отримати. Наприклад, Звіти можуть складатися з відображенням даних, побудованих з урахуванням ступеню значущості тих чи інших надходжень (чи витрачань), за очікуваними датами платежу тощо [35, с. 131].

Окремі автори радять складати зведення про погашення простроченої заборгованості, оскільки це забезпечить можливість більш пильного її контролю [36, с. 116; 37, с. 123]. Зведення про прострочену заборгованість можна складати майже у такій самій формі, що й звичайні Звіти про рух грошових коштів, при цьому до них слід додати окремі графи (чи рядки), які міститимуть інформацію про строки прострочення.

Звіт про рух грошових коштів складається або прямим (на підставі первинних документів), або непрямим (на підставі даних Звіту про фінансові результати) методами [23]. Звіт про рух грошових коштів, складений непрямим методом, зазвичай використовують лише для проведення експрес-аналізу фінансового стану, оскільки у такому випадку не можна отримати всі дані, необхідні для оперативного управління [38, с. 8].

На нашу думку, для оперативного управління доцільно складати Звіт про рух грошових коштів прямим методом. Він дозволяє скласти Звіт у будь-якому необхідному розрізі та із будь-яким ступенем деталізації даних. Окрім того, дані Звіту, складеного прямим методом, є достовірнішими (їх простіше контролювати). Один примірник щомісячного Звіту можна передавати до бухгалтерії та використовувати як регістр аналітичного обліку, на підставі якого проводяться записи до Головної книги, журналів чи інших регістрів синтетичного обліку [39, с. 49].

Звіт про рух коштів за поточним рахунком – це один із небагатьох видів управлінської звітності, який складається безпосередньо в бухгалтерії. Цю функцію не можуть виконувати працівники інших служб, оскільки всі документи, пов'язані з рухом коштів, надходять до бухгалтерії та не передаються до інших підрозділів [39, с. 51].

1.3. Теоретико-методичні засади економічного аналізу грошових коштів

Інформація, отримана у результаті аналізу наявності й руху грошових коштів, потрібна як для управлінського персоналу, адже використовується для цілей оцінювання та планування діяльності підприємства, так і для інвесторів, бо на її основі визначається доцільність здійснення вкладень. Інвестори цікавляться даними щодо чистого руху грошових коштів, особливо від операційної діяльності не менше, а в деяких випадках навіть більше, ніж чистим прибутком, відображеним у другій формі фінансової звітності. Це пов'язано з дотриманням при веденні обліку принципу нарахування, відповідно до якого всі статті доходів та витрат відображаються «в момент їх виникнення незалежно від часу надходження або сплати грошових коштів» [23]. Тобто при реалізації, наприклад, готової продукції на умовах післясплати у Звіті про фінансові результати буде відображено дохід, що впливає на збільшення суми прибутку, у той час як на Звіт про рух грошових коштів ця операція не вплине. У результаті може скластися така ситуація, коли підприємство буде прибутковим, але не матиме грошових коштів для погашення всіх поточних зобов'язань. Відомості відображені у Звіті про фінансові результати значною мірою залежать від облікової політики підприємства. Наприклад, обраний метод амортизації основних засобів впливає на собівартість реалізованої продукції, збільшення якої призводить до зменшення прибутку. У той же час на Звіт про рух грошових коштів, що був складений за прямим методом, операція з нарахування амортизації впливу не має. Такі відмінності змушують інвесторів цікавитися не лише чистим фінансовим результатом, а й звертати значну увагу на значення грошового потоку, яке характеризує платоспроможність підприємства. В літературі з бізнес-аналітики досить часто згадується такий вислів: «cash flow is king», що означає пріоритетність для ряду зацікавлених осіб інформації про рух грошових коштів [40, с. 60].

Метою аналізу грошових коштів є пошук напрямків оптимізації на основі оцінювання достатності формування, ефективності застосування, а також

збалансованості вхідного та вихідного грошових потоків. Інформаційною базою для його проведення є фінансова звітність підприємства та дані оперативного бухгалтерського обліку [40, с. 60].

Перелік джерел інформації для аналізу буде залежати від того, який метод застосовується для оцінки показників Звіту про рух грошових коштів.

У світовій практиці використовуються, як правило, один із двох методів аналізу, відомих як прямий і непрямий методи. Різниця їх складається в різній послідовності визначенні величини потоку коштів у результаті поточної діяльності а саме:

- прямий метод ґрунтується на вирахуванні надходження (виручка від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг, авансів отриманих і ін.) і відтоку (оплата рахунків постачальників, повернення отриманих короткострокових кредитів і позик і ін.) коштів, тобто вихідним елементом є виторг; джерелом інформації є аналітичні дані рахунків бухгалтерського обліку 30 і 31;

- непрямий метод ґрунтується на ідентифікації й обліку операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів, і послідовному коректуванні чистого прибутку, тобто вихідним елементом є прибуток.

Слід відмітити, що, оскільки, для аналізу руху грошових коштів затверджено окрему форму звіту, то це вказує на те, що інформація про грошові кошти має надзвичайне значення для ефективного функціонування підприємства. Звіт про рух грошових коштів відображає основні джерела надходжень та витрачання грошових коштів та їх еквівалентів у результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. За допомогою цієї інформації економісти мають можливість спрогнозувати майбутні грошові потоки, контролювати фактичні грошові кошти та виявляти відхилення [24, с. 38].

Звіт про рух грошових коштів (форма № 3) у сучасний період передбачає використання прямого методу аналізу. Джерелом інформації для її заповнення є Баланс (ф. № 1), Звіт про фінансові результати (ф. № 2), аналітичні дані рахунків бухгалтерського обліку за даними Головної книги.

Виділяються шість основних етапів аналізу наявних грошових потоків підприємства. Отримані дані стануть надійним підґрунтям для «прогнозування

та планування грошових потоків на майбутнє» [41, с. 131]:

1. Аналіз ліквідності балансу (співставлення коштів, котрі перед цим слід згрупувати за ознакою ліквідності та розташувати у порядку її спадання, із зобов'язаннями, які групуються згідно з ознакою строковості й розміщуються у порядку збільшення термінів погашення).

2. Аналіз показників оцінювання ліквідності підприємства (коефіцієнти абсолютної, швидкої та поточної ліквідності) за період, що відбулися з грошовими потоками у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності).

3. Аналіз Звіту про рух грошових коштів (дослідження величини, структури та змін за період, що відбулися з грошовими потоками у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності).

4. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення з кредиторською (розрахунок середнього періоду обороту, коефіцієнта співвідношення).

5. Аналіз показників, що характеризують грошові потоки (коефіцієнта ліквідності грошових потоків, кількості оборотів оборотних активів, середнього періоду обороту грошових коштів, середньоквадратичного відхилення грошових потоків, коефіцієнта кореляції позитивного та від'ємного грошових потоків і т.д.).

6. Формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу [41, с. 132].

Найширшого використання серед індикаторів фінансового стану набули відносні показники ліквідності. Ліквідність балансу відображає спроможність господарюючого суб'єкта розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями, наявними у розпорядженні оборотними активами за рахунок швидкого їх конвертування у грошові кошти. Важливо, щоб термін перетворення таких активів у гроші відповідав терміну погашення зобов'язань, так як від цього буде залежати платоспроможність підприємства. Більшість науковців вважають поняття ліквідності ширшим за платоспроможність. На відміну від ліквідності «платоспроможність виявляє здатність підприємства розраховуватися за

власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами» [42].

За ступенем ліквідності активи умовно розподіляють на чотири групи. До першої групи (A1) відносять високоліквідні активи, а саме грошові кошти, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції. Другу групу (A2) представляють активи, котрі можна швидко трансформувати у кошти. Це насамперед сума дебіторської заборгованості, що буде точно погашена за умовами договорів. До третьої групи (A3) належать активи, які відносно повільно реалізуються (виробничі запаси, незавершене виробництво, поточні біологічні активи тощо). У четверту групу (A4) входять усі важколіквідні активи, тобто такі, реалізація яких ускладнена, потребує значно більших витрат часу (основні засоби, нематеріальні активи, довготермінові біологічні активи й т.д.). Сюди відносяться всі активи, що не були включені до попередніх трьох груп [43, с. 86].

Аналогічно виконується групування пасивів Балансу (форми № 1) на найбільш термінові зобов'язання (П1), які підприємству слід погасити якомога скоріше, бо термін сплати за ними настав – це поточна кредиторська заборгованість за довготерміновими зобов'язаннями, за товари (роботи, послуги), за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці; середньотермінові зобов'язання та забезпечення (П2) – це короткотермінові кредити банків, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів; довготермінові зобов'язання й забезпечення (П3); постійні пасиви (П4) – це власний капітал [43, с. 88].

Далі отримані результати за кожною групою активу та пасиву порівнюються між собою. Баланс буде вважатися абсолютно ліквідним у випадку дотримання таких умов (формула (1.3)):

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4 \quad (1.3)$$

При цьому, якщо будуть дотримані перші три умови, то четверта виконується автоматично, виходячи з логіки балансового рівняння, яке ще прийнято називати «обліковою моделлю», і згідно з яким сума активів підприємства дорівнює сумі власного капіталу та зобов'язань. Недотримання хоча б однієї з перших трьох нерівностей вказує на порушення ліквідності Звіту про фінансовий стан [40, с. 63].

Розглянутий вище підхід ряд науковців піддає критиці, оскільки деякі активи та пасиви всередині сформованих груп мають різні рівні ліквідності й терміновості сплати відповідно, що може призвести до викривлення результатів аналізу. Задля усунення недоліків слід здійснити розподіл за альтернативною методикою на сім груп із застосуванням окремих вагових коефіцієнтів для кожної з них. Загальна сума коефіцієнтів як для груп активу, так для груп пасиву дорівнюватиме одиниці. Інтегральний показник ліквідності (ІПЛ) розраховуватиметься за такою формулою (1.4):

$$\text{ІПЛ} = \frac{0,3 \times A1 + 0,27 \times A2 + 0,18 \times A3 + 0,1 \times A4 + 0,08 \times A5 + 0,04 \times A6 + 0,03 \times A7}{0,3 \times П1 + 0,27 \times П2 + 0,18 \times П3 + 0,1 \times П4 + 0,08 \times П5 + 0,04 \times П6 + 0,03 \times П7} \quad (1.4)$$

де A1 – грошові кошти та їх еквіваленти (р. 1165);

A2 – поточні фінансові інвестиції (р. 1160);

A3 – сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами, а також іншої поточної дебіторської заборгованості (р. 1125 + р. 1130 + р. 1135 + р. 1155);

A4 – запаси, поточні біологічні активи та інші оборотні активи;

A5 – витрати майбутніх періодів (р. 1170);

A6 – необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (р. 1200);

A7 – необоротні активи (р. 1095);

П1 – поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та зі страхування (р. 1620 + р. 1625);

П2 – сума короткотермінових кредитів банків, поточної кредиторської заборгованості за довготерміновим зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги,

за розрахунками з оплати праці та інших поточних зобов'язань (р. 1600 + р. 1610 + р. 1615 + р. 1630 + р. 1690);

ПЗ – поточні забезпечення та доходи майбутніх періодів (р. 1660 + р. 1665);

П4 – сума відтермінованих податкових зобов'язань, довготермінових кредитів банків та інших довготермінових зобов'язань (р. 1500 + р. 1510 + р. 1515);

П5 – довготермінові забезпечення та цільове фінансування (р. 1520 + р. 1525);

П6 – зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (р. 1700);

П7 – власний капітал (р. 1495) [44, с. 227].

Для оцінювання ліквідності господарюючого суб'єкта прийнято розраховувати три коефіцієнти: абсолютної, швидкої та загальної ліквідності. Останній називають ще коефіцієнтом покриття або критичної платоспроможності. Наявність різних показників пояснюється у тому числі відмінністю в інформаційних потребах користувачів. Постачальники сировини та матеріалів, у першу чергу, звертають увагу на коефіцієнт абсолютної ліквідності, адже їм важливо, щоб підприємство могло розрахуватися з ними якнайшвидше. Банки при кредитуванні цікавляться коефіцієнтом швидкої ліквідності, а покупці та власники цінних паперів підприємства аналізують коефіцієнт загальної ліквідності [40, с. 64].

Граничне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у діапазоні від 0,2 до 0,35: якщо менше 0,2, то підприємство не зможе за першою ж потребою погасити борги; якщо більше 1, то має місце неадекватне управління грошовими коштами. А розраховується за формулою (1.5):

$$K_{\text{абс.}} = \frac{\Gamma + \text{ПФІ}}{\text{ПЗ}} \quad (1.5)$$

де Γ – грошові кошти та їх еквіваленти;

ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ПЗ – поточні зобов'язання [45, с. 902].

Коефіцієнт швидкої ліквідності має граничне значення у межах 0,6–1 (залежно від сфери діяльності), то підприємство може своєчасно розрахуватися за наявними зобов'язаннями. При цьому важливо звернути увагу на частку дебіторської заборгованості, частину якої важко стягнути своєчасно. Розраховується за формулою (1.6):

$$K_{\text{шв.}} = \frac{\Gamma + \text{ПФІ} + \text{ДЗ}}{\text{ПЗ}} \quad (1.6)$$

де Γ – грошові кошти та їх еквіваленти;

ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

ПЗ – поточні зобов'язання [45, с. 903].

Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується за формулою (1.7) та має оптимальне значення в діапазоні від 1 до 2: якщо $K_{\text{заг.}}$ менше за 1, то це свідчить про недостатність короткотермінової платоспроможності, а якщо більше 2, то – про неадекватне управління поточними активами:

$$K_{\text{заг.}} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}} \quad (1.7)$$

де ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання [45, с. 904].

Одним із основних напрямків оптимізації руху грошових коштів є досягнення збалансованості обсягу додатного та від'ємного потоків. І дефіцитний, і надлишковий грошовий потік негативно впливають на діяльність підприємства й свідчать про наявні недоліки в організації діяльності. Дефіцит грошового потоку проявляється у вигляді погіршення платоспроможності, зростання обсягів простроченої кредиторської заборгованості, збільшення тривалості фінансового циклу тощо. Надлишок свідчить про те, що вільні грошові кошти недостатньо залучаються у діяльність і що підприємство не отримує максимальної користі від їх використання. Ті підприємства, у

розпорядженні яких є надлишок тимчасово вільних коштів, мають можливість, наприклад, здійснювати інвестиції. Тому для управління грошовими потоками прийнято розраховувати ряд коефіцієнтів, що характеризують їх стан та ефективність формування [40, с. 65].

1. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку показує спроможність підприємства покрити витрачання грошових коштів додатним грошовим потоком у звітному періоді і розраховується за формулою (1.8):

$$K_{\text{л.грп.}} = \frac{\text{ДГП}}{\text{ВГП}} \quad (1.8)$$

де ДГП – додатний грошовий потік;

ВГП – від’ємний грошовий потік [46, с. 136].

2. Коефіцієнт ефективності грошового потоку відображає результативність рішень управлінського персоналу щодо грошових коштів, їх вплив на стан фінансової рівноваги і розраховується за формулою (1.9):

$$K_{\text{еф.грп.}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{ВГП}} \quad (1.9)$$

де ЧГП – чистий грошовий потік;

ВГП – від’ємний грошовий потік [46, с. 136].

3. Кількість оборотів оборотних активів показує швидкість обороту оборотних активів підприємства і розраховується за формулою (1.10):

$$K_{\text{об.оа.}} = \frac{\text{ЧДР}}{\text{СЗ}_{\text{оа}}} \quad (1.10)$$

де ЧДР – чистий дохід від реалізації;

СЗ_{оа} – середня сума оборотних активів в аналізованому періоді [46, с. 136].

4. Кількість оборотів грошових коштів відображає швидкість обороту грошових коштів підприємства і розраховується за формулою (1.11):

$$K_{об.г.} = \frac{ЧДР}{СЗ_г} \quad (1.11)$$

де ЧДР – чистий дохід від реалізації;

СЗ_г – середній залишок грошових коштів та їх еквівалентів [46, с. 136].

5. Тривалість обороту грошових коштів показує тривалість одного обороту грошових коштів у днях і розраховується за формулою (1.12):

$$T_{об.} = \frac{360}{K_{об.г.}} \quad (1.12)$$

де K_{об.г.} – кількість оборотів грошових коштів та їх еквівалентів [46, с. 136].

6. Коефіцієнт участі грошових коштів та їх еквівалентів в оборотних активах відображає рівень ефективності використання грошових активів і розраховується за формулою (1.13):

$$K_{уч} = \frac{СЗ_{г.к.}}{СА} \quad (1.13)$$

де СЗ_{г.к.} – середній залишок грошових коштів та їх еквівалентів в аналізованому періоді;

СА – середня сума оборотних активів в аналізованому періоді [46, с. 137].

7. Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку показує частку грошових інвестицій, направлених на подальший розвиток підприємства і розраховується за формулою (1.14):

$$K_{р.чгп.} = \frac{ЧГП-Д}{\Delta PI + \Delta ДФІ} \quad (1.14)$$

де ЧГП – чистий грошовий потік;

Д – сума сплачених дивідендів;

ΔPI – сума приросту реальних інвестицій;

ΔДФІ – сума приросту довготермінових фінансових інвестицій [46, с. 137].

Для оцінювання грошових потоків підприємства також прийнято розраховувати показники рентабельності, які характеризують ефективність використання грошових коштів, вказують на розмір прибутку, згенерованого кожною гривнею за досліджуваний період [40, с. 66].

1. Коефіцієнт рентабельності притоку грошових коштів, який розраховується за формулою (1.15):

$$P_{\text{пр.г.}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ПГП}} \quad (1.15)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ДГП – притік грошових коштів [47, с. 132].

2. Коефіцієнт рентабельності відтоку грошових коштів (формула (1.16)):

$$P_{\text{в.г.}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ВГП}} \quad (1.16)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ВГП – відтік грошових коштів [47, с. 132].

3. Коефіцієнт рентабельності залишку грошових коштів (формула (1.17)):

$$P_{\text{зал.г.}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{СЗ}_\text{г}} \quad (1.17)$$

де ЧП – чистий прибуток;

СЗ_г – середній залишок грошових коштів та їх еквівалентів [47, с. 132].

4. Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності (формула (1.18)):

$$P_{\text{г.оп.}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧГП}_{\text{оп.}}} \quad (1.18)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧГП_{оп.} – чистий грошовий потік від операційної діяльності (позитивний) [47,

с. 132].

5. Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від інвестиційної діяльності (формула (1.19)):

$$P_{г.інв.} = \frac{ЧП}{ЧГП_{інв.}} \quad (1.19)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧГП_{інв.} – чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності (позитивний) [47, с. 132].

6. Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності (формула (1.20)):

$$P_{г.ф.} = \frac{ЧП}{ЧГП_{ф.}} \quad (1.20)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧГП_{ф.} – чистий грошовий потік від фінансової діяльності (позитивний) [47, с. 132].

7. Коефіцієнт рентабельності грошових витрат за операційною діяльністю (формула (1.21)):

$$P_{г.витр.} = \frac{ЧГП_{оп.}}{ЧГП_{ф.}} \quad (1.21)$$

де ЧГП_{оп.} – чистий грошовий потік від операційної діяльності;

ЧГП_{ф.} – чистий грошовий потік від фінансової діяльності (позитивний) [47, с. 132].

Розглянута методика аналізу грошових коштів набула широкого розповсюдження, так як дозволяє не лише відслідкувати поточний стан, а й виявити загальні тенденції, що важливо для цілей планування діяльності підприємства на майбутнє та пошуку напрямків поліпшення стану, зміцнення фінансової стабільності. Дані, отримані у результаті, є вагомим аргументом при

обґрунтуванні зацікавленим особам фінансових та інвестиційних рішень стосовно підприємства та перспективності його діяльності [40, с. 67].

Існують інші підходи до аналізування грошових коштів підприємствами. Зокрема, за результатами проведеного дослідження наукових праць виділені наступні напрямки:

- аналіз достатності грошових коштів;
- аналіз платоспроможності та ліквідності;
- аналіз вхідних і вихідних грошових потоків в розрізі видів діяльності підприємства;
- вертикальний та горизонтальний аналіз грошових коштів;
- аналіз якості та збалансованості (співвідношення надходжень і видатків грошових потоків) грошових потоків;
- ефективність грошових потоків;
- факторний аналіз грошових коштів;
- SWOT-аналіз грошових коштів [48-56].

Методичною проблемою аналізу грошових потоків є різночасова приналежність грошових коштів і прибутку підприємства. Це пов'язано із тим, що реалізація продукції (надання послуг чи виконання робіт) можуть здійснюватися в одному часовому проміжку, а їх оплата в іншому. Тому, аналіз грошових коштів з урахуванням величини отриманого прибутку може надати викривлену інформацію і не відповідати фактичним результатам і становищу підприємства, що, в свою чергу, може зумовити підвищення рівня фінансового ризику [57, с. 223].

Вибір методів та комбінації використовуваних показників при проведенні аналізу грошових коштів підприємства залежить від мети та завдань його проведення. Незважаючи на вибір комбінації показників, використовуваних для при аналізі грошового забезпечення підприємства, інформаційною платформою до його проведення слугує інформація акумульована із системи бухгалтерського обліку, зокрема з:

- з оборотно-сальдової відомості по рахунках, на яких відображається інформація про грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторської і кредиторської

видів заборгованостей, при потребі по окремому із вказаних груп в рахунків в динаміці;

- Балансу;
- Звіту про фінансові результати;
- Звіту про рух грошових коштів [58].

Використовуючи дані про грошове забезпечення зі Звіту про рух грошових коштів, доцільно проаналізувати динаміку грошових потоків в розрізі видів діяльності. За умови виникнення від’ємного грошового потоку від інвестиційної, фінансової чи операційної видів діяльності доцільно визначити внаслідок яких подій він виник, а також спрогнозувати можливі тенденції його зміни в майбутньому.

Очевидними перевагами використання інформації із Звіту про рух грошових коштів в процесі аналізу грошових коштів є встановлення:

- рівня фінансування окремих видів діяльності підприємства, використовуючи власні фінансові ресурси;
- залежності підприємства від зовнішніх фінансових ресурсів при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної видів діяльності;
- можливості створення грошових резервів;
- рівня платоспроможності та його прогнозування на майбутнє [58].

Отже, у циклі управління грошовими коштами облік є кінцевою стадією: він передбачає визначення, реєстрацію на різних носіях та класифікацію інформації про грошові надходження та витрати для отримання підсумкових даних, які відображають досягнутий результат. Таким чином, облік, як кінцева стадія в циклі управління, є одночасно початковою стадією для наступного циклу. Облік і звітність складають інформаційну базу для аналізу грошових коштів за звітний період.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження зроблені наступні висновки.

1. Досліджено поняття «грошові кошти», що виступає вираженням вартості всіх товарів, як вид універсального товару, який є загальним еквівалентом. Серед вчених-обліковців немає єдиного підходу до визначення грошових коштів. Проаналізувавши погляди авторів щодо трактування сутності поняття «грошові кошти», найбільш змістовним можна вважати таке визначення цього терміну: «грошові кошти є поняттям бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання». Дане визначення узагальнює виділені підходи до визначення грошових коштів та, на відміну від існуючих, включає в себе сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат.

2. Встановлено, що грошовий потік підприємства – це рух грошових коштів на розрахункових, валютних та інших рахунках і в касі підприємства в процесі його господарської діяльності, що в сукупності становить його грошовий обіг. З точки зору обліку – це налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів. Грошові кошти фактично виступають об'єктом чи, точніше, засобом для здійснення управління грошовими потоками. Виділено двадцять одну класифікаційну ознаку грошових потоків.

3. Розглянуто статичний і динамічний підходи до характеристики грошових коштів підприємства. Крім того, грошові кошти прийнято розглядати з двох точок зору: бухгалтерської та економічної. Залежно від потреб, що задовольняються, виділяють чотири види запасів грошових коштів. Облік грошових коштів підприємства можна поділити на три етапи. Визначено основні завданнями організації обліку грошових коштів.

4. Метою аналізу грошових коштів є пошук напрямків оптимізації на основі оцінювання достатності формування, ефективності застосування, а також збалансованості вхідного та вихідного грошових потоків. Інформаційною базою для його проведення є фінансова звітність підприємства та дані оперативного

бухгалтерського обліку. Виділяються шість основних етапів аналізу наявних грошових потоків підприємства. Згідно інших підходів до аналізування грошових коштів підприємствами виділені вісім напрямків.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПМВП «ГАЛАНТ-ПЛЮС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика та аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс»

Приватне миколаївське виробниче підприємство «Галант-плюс» засноване 12.03.1997 р. Розташоване воно за адресою м. Миколаїв, вул. Новозаводська, буд. 24-Д. В своєму складі має один цех по виробництву меблевих виробів, матеріальні склади для зберігання сировини і готової продукції, а також магазин.

Метою діяльності ПМВП «Галант-плюс» є отримання прибутку за рахунок виробничої та підприємницької діяльності.

Предметом діяльності є:

1. Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі;
2. Виробництво інших меблів;
3. Ремонт меблів і домашнього начиння.

Асортимент продукції, що випускається ПМВП «Галант-плюс», – це:

- меблі для кухонь, спалень, віталень, дитячих, кабінетів керівників і персоналу;
- міжкімнатні двері та сходи;
- каміни;
- столи мармурові;
- панно з деревно-тирсових матеріалів;
- ексклюзивні меблювання для обраної клієнтури і готелів класу люкс і будинків відпочинку.

Крім того, ПМВП «Галант-плюс» проводить роботи з комплексного конструювання і розробки інтер'єрів барів, ресторанів і нічних клубів.

Стильове розмаїття меблів охоплює діапазон від класичних моделей, в яких використано масив дуба та вільхи, шпон екзотичних порід дерев,

натуральна шкіра, а різьблені поверхні покриті патиною і сусальним золотом, до виробів в стилі хай-тек, що поєднують скло і метал з елементами з ламінованого ДСП і профілю МДФ.

Майно ПМВП «Галант-плюс» складається з основних засобів та оборотних коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі.

Розмір статутного капіталу ПМВП «Галант-плюс» складає 30394 грн., кількість працюючих – 17 осіб.

ПМВП «Галант-плюс» має самостійний баланс, поточний рахунок в установах банків, печатку зі своєю назвою.

Прибуток підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці. З балансового прибутку відраховуються передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету.

Чистий прибуток, одержаний після зазначених розрахунків, залишається у повному розпорядженні ПМВП «Галант-плюс».

Організаційна структура управління ПМВП «Галант-плюс» представлена на рис. 2.1.

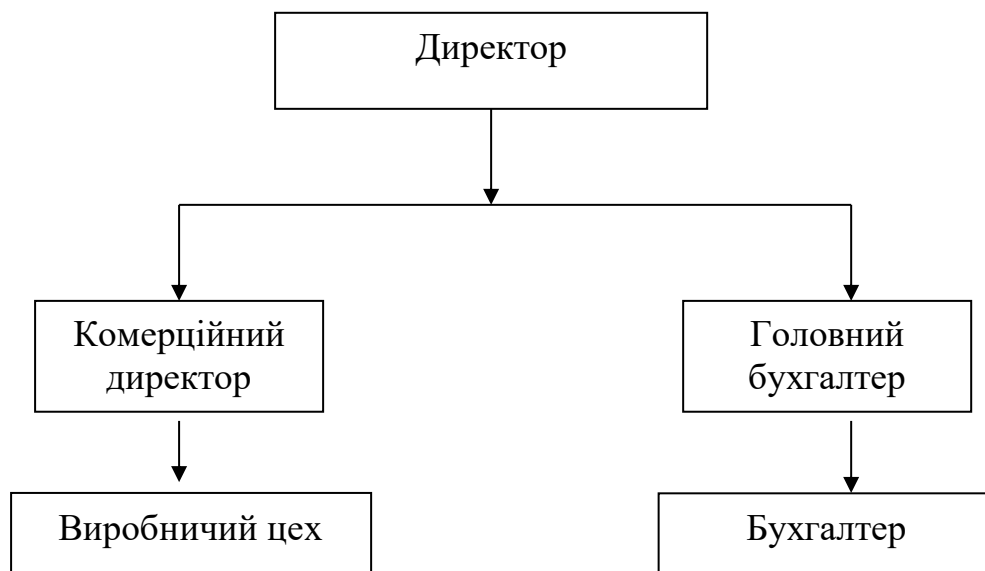

Рис. 2.1. Схема організаційної структури ПМВП «Галант-плюс»

Відповідно до організаційної структури управління ПМВП «Галант-плюс» очолює директор, що організує всю роботу підприємства і несе повну

відповідальність за його стан і діяльність перед державою і трудовим колективом. Директор представляє підприємство у всіх установах і організаціях, розпоряджається майном підприємства, укладає договори, видає накази по підприємству

До функцій комерційного директора відносяться:

1. він є заступником генерального директора;
2. контроль над дотриманням техніки безпеки і вимог до охорони праці на підприємстві;
3. контроль над станом устаткування, забезпечення своєчасного ремонту і профілактичних робіт;
4. контроль якості сировини, моніторинг запасів сировини, своєчасна доставка запасів зі складу.

Взаємовідносини між ПМВП «Галант-плюс» і працівниками регулюються колективним договором.

Бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером є одним з провідних підрозділів управлінської структури підприємства, яка забезпечує формування повної і достовірної інформації про результати діяльності та майновий стан підприємства, необхідної для прийняття ефективних рішень, здійснення контролю за використанням матеріальних, трудових, фінансових ресурсів і попередження негативних явищ у господарській діяльності.

Цим обумовлено місце бухгалтерської служби в системі інформаційних потоків підприємств.

Необхідність створення бухгалтерської служби як відокремленого підрозділу підприємства, з правової точки зору, зумовлена двома причинами.

- По-перше, без ведення бухгалтерського обліку від моменту реєстрації до офіційної ліквідації підприємство не має права на існування.

- По-друге, бухгалтерська служба є тим підрозділом, який повинен слідувати за дотриманням діючого законодавства: господарського, податкового, трудового та ін., оскільки лише законні господарські операції підлягають відображенню у бухгалтерському обліку.

Причому контроль повинен здійснюватися як щодо рішень і дій всіх працівників підприємства, так і щодо операцій, які здійснюються з контрагентами підприємства.

Для виконання контрольних функцій працівники бухгалтерської служби наділяються відповідними правами, яких немає у працівників інших підрозділів підприємства.

Так, без підпису головного бухгалтера або уповноваженої ним особи грошові та розрахункові документи не мають юридичної сили.

Працівники бухгалтерської служби здійснюють контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб, перевіряють їх звітність, беруть участь в інвентаризації цінностей.

На обліковий підрозділ покладається обов'язок не лише здійснювати контроль за правильністю оформлення первинних документів, а й за відповідність їх змісту чинному законодавству.

Облікові працівники відповідають за збереженість бухгалтерської документації на всіх етапах документообороту, за своєчасність представлення бухгалтерської звітності відповідним користувачам.

Вказівки та розпорядження головного бухгалтера в межах його компетенції є обов'язковими для виконання всіма працівниками й структурними підрозділами підприємства.

Неухильне виконання всіх вимог головного бухгалтера щодо дотримання правил ведення бухгалтерського обліку повинен забезпечити директор підприємства.

Традиційне трактування функцій бухгалтера виключно як ведення рахунків, складання регістрів і звітності, на сучасному етапі не є повним.

Сьогодні, коли інформаційне забезпечення стало найважливішим фактором успішної господарської діяльності, функції бухгалтера зазнали суттєвих змін.

Сучасний бухгалтер здійснює широку діяльність, яка включає планування, аналіз і контроль прийнятих управлінських рішень. Він повинен задовольняти потреби всіх користувачів бухгалтерської інформації: зовнішніх і внутрішніх.

Адміністративно-господарські обов'язки головного бухгалтера пов'язані із забезпеченням контролю за операціями, пов'язаними з рухом майна підприємства.

Роль головного бухгалтера на підприємстві не обмежується організацією і веденням бухгалтерського обліку. До його думки все частіше прислухається керівник навіть у тих питаннях, які не відносяться, на перший погляд, до його компетенції.

Зокрема, важливе значення має думка головного бухгалтера при виборі аудиторської фірми, укладанні договору на проведення аудиту (надання консультаційних послуг), оскільки відповідно до договору на проведення аудиту перевіряється передусім діяльність бухгалтерської служби, яку він очолює.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану ПМВП «Галант-плюс» є дані балансу та звіту про фінансові результати.

Зазначимо, що в 2024 році спостерігається зниження вартості реалізованої продукції на 90956 грн., або на 21,8%. Такий спад пов'язаний зі скороченням фізичного обсягу реалізації продукції внаслідок зменшення попиту на меблеві товари в період кризи.

В табл. 2.1 наведено основні показники, що характеризують роботу ПМВП «Галант-плюс» за 2023-2024 роки.

За даними табл. 2.1 загальна вартість майна в 2024 році збільшилась на 40707 грн., або на 15% від його суми на 2023 рік.

Протягом 2023-2024 рр. спостерігалось зниження вартості власного капіталу на 16251 тис.грн., внаслідок неефективного управління фінансовими ресурсами, а також фінансової кризи.

Стосовно залученого капіталу, то його питома вага на кінець 2024 року зросла на 29,1% по відношенню до 2023 року, що свідчить про залежність ПМВП «Галант-плюс» від позикових коштів і погіршення фінансового стану.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності

ПМВП «Галант-плюс» за 2023-2024 роки

Показник	Рік	Відхилення,
----------	-----	-------------

	2023 (тис. грн)	2024 (тис. грн)	+ / -
1. Капітал			
1.1. Власний капітал	64673	48422	-16251
1.2. Позиковий капітал	202531	261507	58976
2. Майно			
2.1. Необоротні активи	132574	171099	38525
2.2. Оборотні активи	134051	136233	2182
3. Загальнооекономічні показники			
3.1. Чистий дохід від реалізації продукції	415770	324814	-90956
3.2. Собівартість реалізованої продукції	319725	250384	-69341
3.3. Чистий прибуток (збиток)	-54007	-16251	37756

Системна оцінка фінансового стану підприємства є основою для управління фінансами підприємства. Вона дозволяє своєчасно вирішувати питання щодо поліпшення руху фінансових ресурсів, їх формування та використання для поточного та довгострокового планування господарської діяльності.

Здійснимо оцінку фінансового стану ПМВП «Галант-плюс» за окремими напрямками:

- аналіз майнового стану;
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності;
- аналіз рентабельності.

Стійкість фінансового стану підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки ефективно використовується майно, чи все гаразд з оновленням основних засобів сучаснішою технікою, як виготовляється продукція. Показники майнового стану ПМВП «Галант-плюс» за 2023-2024 р.р. представлені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Показники майнового стану ПМВП «Галант-плюс» за 2023-2024 рр.

Показник	Рік		Відхилення +, -
	2023	2024	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44	0,19	-0,25
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,11	0,50	0,39
Фондовіддача	10,94	8,54	-2,40

Майновий стан ПМВП «Галант-плюс» можна оцінити на високому рівні, оскільки майно підприємства станом на 2024 рік зношене тільки на 19%. Коефіцієнт зносу основних засобів зменшився на 0,25 пункти, що є позитивною тенденцією. В 2024 році частка коштів інвестованих в основні засоби складає 0,50, що на 0,39 пункти більше, ніж у 2023 році, через введення в експлуатацію нового виробничого приміщення.

Найважливішим показником фінансового стану підприємства є ліквідність, сутність якої виявляється в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися зі своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою майна (активів), яке є на балансі. У залежності від того, якими платіжними засобами підприємство має можливість погасити свої зобов'язання, розраховують ряд показників ліквідності (табл. 2.3).

Аналіз показників ліквідності ПМВП «Галант-плюс» вказує, що об'єкт дослідження є платоспроможним. Так, на кінець 2024 року воно може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити 20% найбільш термінових зобов'язань, що повністю відповідає нормативному значенню.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності ПМВП «Галант-плюс» за 2023-2024 рр.

Показник	Рік		Відхилення +, -
	2023	2024	
Чистий оборотний капітал, тис. грн	67446	60046	-7400
Коефіцієнт покриття	2,01	1,79	-0,22
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,84	0,85	0,01
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,20	0,02

Отримані кошти від перетворення оборотних активів на готівку дозволяють перекрити кредиторську заборгованість товарного характеру та поточні зобов'язання за розрахунками в повній мірі, оскільки коефіцієнт покриття протягом 2023-2024 р.р. більше 1.

Одним з найголовніших напрямків аналізу фінансового стану є оцінка платоспроможності, яка характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року. У табл. 2.4 проведено розрахунок фінансової стійкості ПМВП «Галант-плюс».

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ПМВП «Галант-плюс» у 2023-2024 рр.

Показник	Рік		Відхилення +,-
	2023	2024	
Коефіцієнт автономії	0,24	0,16	-0,08
Коефіцієнт фінансування	3,13	5,40	2,27
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,05	-2,57	-1,52
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	-0,51	-0,91	-0,40

Для встановлення платоспроможності підприємства перш за все вивчається структура балансу. Вона може бути визнана незадовільною, а підприємство неплатоспроможним, якщо:

- 1) загальний коефіцієнт ліквідності на кінець звітного періоду має

значення нижче нормативного (1,5);

2) коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на кінець звітного періоду має значення нижче нормативного (0,3).

Аналіз фінансової стійкості ПМВП «Галант-плюс» свідчить, що станом на 2024 рік частка власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у діяльність становить 16%. Даний факт свідчить про фінансову нестійкість підприємства. За період 2023-2024 рр. коефіцієнт фінансування збільшився на 2,27 пункти, і досяг свого критичного значення на рівні 5,40, що свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшився на 1,52 пункти, і в 2024 році склав (-2,57), що свідчить про відсутність власних оборотних коштів. Тенденція до зниження коефіцієнта забезпеченості власними оборотними активами протягом періоду, що аналізується, а саме на 0,40 пункти, вказує на ріст залежності від кредиторів і втрату спроможності проводити незалежну фінансову політику.

Аналіз ділової активності – це наступний напрямок оцінки фінансового стану підприємства, що дозволяє дати оцінку результативної діяльності суб'єкта господарювання шляхом комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, що формують оптимальне співвідношення і залежність темпів зростання основних показників між собою та зумовлюють проміжні та кінцеві результати діяльності. Розрахунок показників ділової активності показано у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності ПМВП «Галант-плюс» у 2023-2024 роках

Показник	Рік		Відхилення +, -
	2023	2024	
Коефіцієнт оборотності активів	1,73	1,13	-0,60
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6,19	5,74	-0,45
Коефіцієнт оборотності запасів	5,56	3,35	-2,21
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,81	5,02	-1,79

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,45	6,73	-3,72
Період погашення дебіторської заборгованості, дні	34	54	20
Період погашення кредиторської заборгованості, дні	53	72	19
Тривалість операційного циклу, дні	99	161	62
Тривалість фінансового циклу	46	89	43

Дані табл. 2.5 відображають тенденцію до прискорення оборотності активів на 0,60 обороти за рік, що свідчить про ефективність використання ПМВП «Галант-плюс» усіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх залучення. Головними причинами спаду ділової активності підприємства є, насамперед, погіршення ефективності використання запасів та відвернення коштів у дебіторську заборгованість. Так, порівняно з 2023 роком, в 2024 році оборотність дебіторської заборгованості скоротилася на 3,72 оберти.

Враховуючи попередні дані можна стверджувати, що загальне зростання тривалості операційного циклу підприємства зумовлене збільшенням терміну інкасації дебіторської заборгованості. Так, якщо тривалість операційного циклу у 2024 році зросла на 62%, то строк утримання дебіторської заборгованості зріс на 55%. Звичайно, це зумовило й деякий приріст вартості матеріальних запасів підприємства. Більше того, нестача вільних коштів гальмує не лише процес виробничої діяльності, а в кінцевому результаті суттєво знижує рівень ділової активності підприємства в цілому. ПМВП «Галант-плюс» має звернути увагу на прискорення надходження грошових коштів шляхом підвищення платіжної дисципліни підприємства.

Рентабельність – це один із напрямків фінансового аналізу, що характеризує доходність підприємства з різних позицій і групується згідно з інтересами учасників економічного процесу та ринкового обміну (табл. 2.6).

Показники рентабельності ПМВП «Галант-плюс» у 2023-2024 роках

Показник	Рік		Відхилення +, -
	2023	2024	
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,23	-0,06	0,17
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,80	-0,29	0,51
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,04	0,02	-0,02
Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,01	-0,05	-0,04

Розрахунок показників рентабельності засвідчив про зниження ефективності використання активів ПМВП «Галант-плюс» у 2024 році на 0,17 пункти у порівнянні з 2023 роком. Станом на 2024 рік 5 коп. збитку припадає на 1 грн. реалізованої продукції, замість 1 коп. у 2023 році. Коефіцієнт рентабельності продукції за період 2023-2024 р.р. скоротився на 0,02 пункти, тобто у 2024 році на 1 грн. витрат підприємство отримує 0,02 грн.

Комплексний аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс» дозволив виявити слабкі та сильні сторони в діяльності підприємства. До основних сильних сторін можна віднести постійну модернізацію обладнання. Слабкими сторонами є значна залежність підприємства від позикових коштів, нестача власних оборотних активів та збільшення термінів погашення дебіторської заборгованості тощо.

2.2. Організація бухгалтерського обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»

Ведення бухгалтерського обліку покладено на головного бухгалтера підприємства, який підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства.

Головний бухгалтер ПМВП «Галант-плюс» веде облік наявності і руху власного майна, матеріальних ресурсів; господарських операцій всіх видів діяльності, розрахунків з постачальниками за товари і послуги, з покупцями за реалізовані товари, складає всі види періодичної звітності з захистом її у

відповідних інстанціях і вирішує інші питання за вказівками керівництва та запитами структурних підрозділів.

Каса ПМВП «Галант-плюс» – приміщення, яке призначено для приймання, видачі та зберігання готівкових коштів, інших цінностей та касових документів. Усі надходження і видача готівки в національній валюті підприємства у відображаються в касовій книзі.

Керівник підприємств несе у встановленому відповідним законодавством порядку відповідальність за належне обладнання приміщення каси і забезпечення всіх необхідних умов для надійного зберігання грошей у приміщенні каси.

У касі підприємства зберігаються не тільки грошові кошти, але і цінні папери, грошові документи, які є бланками суворої звітності. До них відносяться трудові книжки і вкладні листи до них, проїзdnі квитки, чекові книжки тощо.

При прийнятті на роботу касира, керівник підприємства під розписку ознайомлює його з порядком ведення касових операцій, після чого з касиром укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

Доступ у приміщення каси особам, що не мають відношення до її роботи, заборонено.

Основним завданням організації обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» є:

- належний порядок приймання і видачі готівки, оформлення касових документів, зберігання грошей і ведення касової книги;
- здійснення контролю за дотриманням касової дисципліни, в т.ч. за витрачанням отриманих в установах банку грошових коштів;
- своєчасне і правильне оформлення документів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з руху грошових коштів;
- проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку.

Ліміт каси на ПМВП «Галант-плюс» розраховується головним бухгалтером самостійно згідно Положення про ведення касових операцій у

національній валюті України. Підприємство зберігає в своїй касі готівку на кінець дня в межах затвердженого ліміту каси.

Видача готівки під звіт проводиться з каси підприємства за умови повного звіту конкретної підзвітної особи за раніше виданими під звіт сумами, тобто в разі подання до бухгалтерії звіту про витрачені (частково витрачені) кошти та одночасного повернення до каси підприємства залишку готівки, виданої під звіт.

Підзвітні особи зобов'язані подати до бухгалтерії підприємства разом із невикористаним залишком готівки звіт про використання коштів, виданих на відрядження або у під звіт, у такі строки:

- за відрядженнями – подається до закінчення місяця, наступного за місяцем, в якому завершено відрядження;
- на всі інші виробничі (господарські) потреби – наступного робочого дня після видачі готівки підзвіт.

Оприбуткування готівки в касу проводиться касиром на підставі прибуткового касового ордеру (типова форма № КО-1). В ньому зазначено від кого надійшли кошти, на які цілі або за що їх вносять, сума та дата операції.

Прибутковий касовий ордер заповнюється в бухгалтерії, а потім надходить в касу для оформлення внесення готівки. Платнику видається квитанція з підписами головного бухгалтера і касира, штампом підприємства, відбитком круглої печатки та штампом «сплачено».

Видача готівки з каси оформлюється найчастіше видатковим касовим ордером (типова форма № КО-2). Видатковий касовий ордер підписує керівник підприємства, головний бухгалтер і касир, в ньому вказується кому, на які цілі або за що видані кошти, сума та дата. При видачі готівки касир перевіряє правильність оформлення, наявність всіх підписів та документ, що посвідчує особу отримувача. Він, в свою чергу, ставить підпис в тому, що отримав зазначену суму. Видаткові касові ордери завіряються штампом підприємства. Видача готівки також підтверджується штампом «сплачено». Видача готівки по видатковому касовому ордеру може проводитися тільки в день складання документа. Виправлення у витратних документах не допускаються.

Видача готівки за довіреністю (в т.ч. через хворобу отримувача) вимагає зазначення ПІБ довіреної особи в ордері після ПІБ отримувача. При використанні відомості касир пише «За довіреністю» перед підписом отримувача, а сама довіреність залишається у касира і додається до видаткового документа. Одержувач пред'являє паспорт, а довіреність підтверджує право на отримання коштів.

В бухгалтерії прибуткові касові ордери та видаткові касові ордери нумерують окремо, починаючи з початку року. Всі касові ордери реєструються в журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (типова форма № КО-3).

Видача готівки з каси підприємства відбувається також за платіжними відомостями. Не отримані в строк кошти депонуються та повертаються в банк, особи, які не отримали кошти, становляться депонентами, проти їх прізвищ ставиться штамп «депоновано» та робиться відповідний запис в обліковому реєстрі.

Рух коштів по касі на ПМВП «Галант-плюс» обліковується в касовій книзі. Касова книга пронумерована, прошнурована, скріплена печаткою та завірена підписами керівника і головного бухгалтера.

Записи в касову книгу здійснює касир щоденно. Другий екземпляр сторінки касової книги є звітом касира, який разом з первинними документами здається в бухгалтерію для перевірки і здійснення відповідних записів у реєстри бухгалтерського обліку.

Для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів та грошових документів на ПМВП «Галант-плюс» призначені рахунки класу 3 “Кошти, розрахунки та інші активи”.

Рахунок 30 «Готівка» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі підприємства. Він має субрахунок 301 «Готівка в національній валюті». За дебетом субрахунку 301 відображається надходження грошових коштів у касу ПМВП «Галант-плюс», за кредитом – виплата грошових коштів із каси підприємства.

Для синтетичного обліку касових операцій на ПМВП «Галант-плюс» ведеться Журнал-ордер по рахунку 30. Записи до журналу-ордера здійснюються на підставі звітів касира, в яких проти кожної суми проставляють номер кореспондуючого рахунка. Кожній операції відводиться окремий рядок. Таким чином, кількість рядків в Журналі-ордері відповідає кількості операцій за даний місяць з 1 по 30 число. По закінченні місяця підводять підсумки за дебетом і кредитом рахунку 30 «Готівка» і звіряють з оборотами кореспондуючих з ним рахунків, що відображені в інших журналах-ордерах. Після цього кредитові обороти по рахунку 30 «Готівка» за місяць із Журналу-ордера переносять в Головну книгу.

Крім готівки, в касі ПМВП «Галант-плюс» зберігаються грошові документи (поштові марки). Їх надходження і видача ведеться за прибутковими і видатковими касовими ордерами і обліковується на субрахунку 331 «Грошові документи в національній валюті».

Гроші, здані до банку або інкасатором, але не зараховані на поточний рахунок ПМВП «Галант-плюс» (до 24-ої години наступного дня), є грошовими коштами в дорозі та обліковуються на субрахунку 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті».

Крім того, до інших коштів ПМВП «Галант-плюс» відносяться електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. Їх облік ведеться на субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті».

При здійсненні безготівкових розрахунків на ПМВП «Галант-плюс» використовуються платіжні доручення та платіжні вимоги-доручення. Платіжними вимогами-дорученнями оформлюються розрахунки з покупцями та замовниками, всі інші платежі (до бюджету, з постачальниками і підрядниками та інші) оформлюються платіжними дорученнями.

В платіжних дорученнях міститься інформація про документ, на підставі якого проводиться розрахунок, назва, дата номер цього документу, сума,

призначення платежу, надписи «у т.ч. ПДВ» або «без ПДВ». Виписуються платіжні доручення в двох примірниках. Платіжні вимоги – доручення складаються з двох частин. Перша частина являє собою вимогу підприємства до покупця або замовника сплатити певну суму коштів, друга частина – це доручення покупця або замовника установі банку перерахувати вказану суму на рахунок підприємства. Першу частину заповнюють в бухгалтерії з посиланням на відповідний договір, другу частину заповнює покупець після отримання продукції. Платіжні вимоги-доручення виписуються в трьох примірниках.

Інформацію про наявність та рух коштів на рахунках в банку отримують з виписок банку, в яких зазначені дата, номер документу, зміст операції, записи по дебіту і кредиту рахунку, залишок коштів на поточному рахунку на початок і на кінець звітного періоду.

Виписка банку відображає рух грошових коштів на рахунках в банку та одночасно являє собою регістр аналітичного обліку і первинний документ.

Облік операцій ПМВП «Галант-плюс» на рахунках в банках ведеться на рахунку 31 «Рахунки в банках», за дебетом якого відображається надходження грошових коштів, а по кредиту – їх використання. Цей рахунок на ПМВП «Галант-плюс» має такі субрахунки:

311 «Поточні рахунки в національній валюті» – обліковується рух коштів, які знаходяться в банку;

313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» – обліковується рух коштів, що знаходяться в акредитивах, на особових рахунках по вантажообігу і в чекових книжках.

На кожний виставлений акредитив відкривають окремий аналітичний рахунок із зазначенням конкретного постачальника. Після відвантаження товару (продукції) постачальник надає в своє відділення банку рахунок на відвантажену продукцію, на підставі якого йому зараховують платіж з акредитиву. Списання коштів в банку платника здійснюється на підставі одержаних від банку постачальника рахунків і доданих до них товарно-транспортних документів тощо.

В обліку розрахунки чеками відображаються так само, як і при акредитивній формі розрахунків. Для відкриття чекової книжки на суму перерахованих коштів складають бухгалтерську проводку: Дт 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», Кт 311 «Поточний рахунок в національній валюті». Чеки, що надійшли постачальнику в платіж за товари та послуги, здаються в банк.

Суми по одержаним в банку лімітованим чековим книжкам списуються в міру оплати виданих підприємством чеків, тобто в сумах погашення банком пред'явлених йому чеків згідно з випискою банку. За даними пред'явлених чеків дебетується 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» і кредитується 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті». Суми по чеках виданих, але не оплачених банком (не пред'явлених до оплати), залишаються на субрахунок 313.

Рух коштів по чекових книжках, виданих в підзвіт працівникам підприємства для розрахунків з підприємствами-кредиторами, обліковується на субрахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» і по аналітичному рахунку «Підзвітні особи по виданих їм чекових книжках» до субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Видача таких книжок підзвітним особам відображається по кредиту рахунку 685 і дебету рахунку 372. Після подання підзвітними особами звіту кредитується рахунок 372 в кореспонденції з рахунком 685 на суму використаних чеків. Таким чином, сальдо по рахунках 372 і 685 повинні співпадати бути тотожними сумі по залишку чеків у підзвітних осіб, а різниця між названими сальдо і сальдо по рахунку 313 покаже суму по використаних, але не оплачених банком чеках.

Облік операцій за рахунком 31 «Рахунки в банках» ведеться на ПМВП «Галант-плюс» в Журналі-ордері по рахунку 31. Записи в Журналі-ордері здійснюють по мірі надходження виписок банку після їх перевірки з документами. У виписках і перевірених документах проти кожної суми зазначають номер кореспондуючого рахунку. Суми з кожної опрацьованої виписки записують у Журнал-ордер підсумками з деталізацією сум за кореспондуючими рахунками. Ведення відомості поряд з Журналом-ордером обумовлено доцільністю спільного збереження всіх розрахунково-платіжних

документів, що підтверджують записи у виписках банку. В кінці звітнього періоду в Журналі-ордері по рахунку 31 підраховують підсумки оборотів в кореспонденції з іншими рахунками і визначають залишки на перше число наступного за звітним місяця, що повинен відповідати наведеному у виписці банку за останній день місяця.

Обороти за кредитом рахунка 31 Журналу-ордера переносять в Головну книгу в колонку «Оборот за кредитом». Одночасно суми, що складають цей оборот, записують за дебетом відповідних кореспондуючих рахунків у Головній книзі в розділ «Обороти за дебетом». Залишок коштів на поточному рахунку в національній валюті та інших рахунках в банку в національній валюті повинні дорівнювати даним останньої за місяць виписці банку і Головній книзі.

Основні господарські операції з обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» у листопаді 2025 року наведені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Основні господарські операції з обліку грошових коштів
на ПМВП «Галант-плюс» у листопаді 2025 року

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Отримані по чеку грошові кошти на виплату авансу по відрядженню працівника	301	311
2.	Видано грошові кошти під звіт на відрядження	372	301
3.	Повернений залишок сум, виданих на відрядження	301	372
4.	Отримані по чеку грошові кошти на господарські потреби	301	311
5.	Видані працівнику грошові кошти під звіт на господарські потреби	372	301
6.	Повернений підзвітною особою залишок невитрачених сум, виданих на господарські потреби	301	372
7.	Отриманий аванс в рахунок поставки готової продукції	301	681
8.	Отримана доплата за поставлену готову продукцію	301	361
9.	Отримані по чеку грошові кошти з поточного рахунку підприємства на виплату заробітної плати	301	311

1	2	3	4
10.	Виплачено відпускні	661	301
11.	Виплачена заробітна плата працівникам підприємства	661	301
12.	Здана готівка в касу банку для зарахування на поточний рахунок	311	301
13.	Виплачена сума орендної плати	685	301
14.	Придбані за готівку поштові марки	331	301
15.	Списані придбані поштові марки на адміністративні витрати	92	331
16.	Поповнено платіжну смарт-картку з поточного рахунку в національній валюті	335	311
17.	Нарахована комісія за поповнення платіжної картки	92	333
18.	Оплачено товари з платіжної картки підзвітною особою	372	335
19.	Оприбутковані придбані електронними грошима напівфабрикати (без ПДВ) Відображено податковий кредит з ПДВ	202 641	372 372
20.	Оплачена комісія за використання електронних грошей	333	311
21.	Погашено електронні гроші шляхом перерахування залишку на поточний рахунок	311	335
22.	Здана готівка інкасаторській службі для зарахування на поточний рахунок підприємства	333	301
23.	Перераховано з поточного рахунку основну суму вкладу на депозитний рахунок	313	311
24.	Нараховано проценти на суму депозиту	373	732
25.	Перераховано на поточний рахунок проценти	311	373
26.	Перераховано на поточний рахунок основну суму вкладу після закінчення строку депозитного договору	311	313

В Балансі ПМВП «Галант-плюс» в статті «Гроші та їх еквіваленти» (рядок 1165) відображається готівка у касі підприємства, грошові документи, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть вільно використовуватися для поточних операцій, а також грошові кошти у дорозі, електронні гроші.

Рух грошових коштів ПМВП «Галант-плюс» відображається в Звіті про рух грошових коштів в розрізі трьох видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Дані Звіту дозволяють отримати таку інформацію:

- про спроможність підприємства наращувати грошові кошти протягом року;
- про причини розбіжності, що виникла між даними фінансової звітності про прибуток (або збиток) підприємства та фактичною наявністю грошових коштів;
- про можливість підприємства розплатитися за боргами;
- про прогнозні дані майбутніх грошових надходжень та їх витрачання.

Оскільки Звіт про рух грошових коштів містить дані в розрізі видів діяльності, то керівництво ПМВП «Галант-плюс» має можливість оцінити правильність свого рішення щодо залучення грошових коштів для того чи іншого виду діяльності. Адже зайве, невиправдане викачування грошових коштів в інші види діяльності може стати згубним для основної діяльності підприємства. Існуючих та потенційних інвесторів інформація, що міститься у Звіті про рух грошових коштів, зацікавить тим, що дає змогу:

- оцінити спроможність «підопічного» підприємства залучати й використовувати грошові кошти та їх еквіваленти;
- вчасно відреагувати на заподіяну шкоду (якщо такий факт є) основній діяльності підприємства від необґрунтованих вкладень грошових коштів;
- отримати дані про те, куди витрачаються грошові кошти;
- оцінити підприємство з погляду перспективності його розвитку в майбутньому.

Звіт про рух грошових коштів є своєрідним доповненням до Звіту про фінансові результати (форма № 2), оскільки уточнює та розкриває статті останнього з позиції руху грошових коштів протягом звітного періоду (року).

2.3. Організація і методика економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»

Економічний аналіз грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» здійснюється як на основі звітних, так і планових показників. При цьому останні виступають одночасно інструментом управління грошовими коштами. Це досягається шляхом контролю за відповідністю їх реального руху до планових показників та прийняттям необхідних коригуючих заходів.

Першим показником виникнення фінансових ускладнень є тенденція скорочення частки грошових коштів у складі оборотних активів ПМВП «Галант-плюс» при зростаючому обсязі його поточних зобов'язань. Тому щомісячний аналіз співвідношення грошових коштів і найбільш термінових зобов'язань надає інформацію про надлишок (недостачу) грошових коштів на підприємстві.

Іншим методом оцінки достатності грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» є визначення тривалості періоду їх обороту. З цією метою використовується співвідношення за формулою (2.1):

$$\text{Період обороту} = \frac{\text{Середні залишки грошових коштів} \times \text{Тривалість періоду}}{\text{Оборот грошових коштів за період}} \quad (2.1)$$

Тривалість періоду складає 360 днів – при розрахунку значення показника за рік; 90 днів – при розрахунку за квартал; 30 днів – за місяць.

Для розрахунку використовуються внутрішні облікові дані про величину залишків на початок і кінець періоду на рахунках грошових коштів. З цією метою використовується формула (2.2):

$$\text{СЗГК} = \frac{\frac{1}{2}\text{ЗГ}_1 + \text{ЗГ}_2 + \text{ЗГ}_3 + \dots + \frac{1}{2}\text{ЗГ}_n}{n-1} \quad (2.2)$$

де СЗГК – середні залишки грошових коштів, тис.грн.;

ЗГ_n – залишки на початок n-го місяця, тис.грн.;

n – кількість місяців в періоді.

Для розрахунку величини середнього обороту використовується

кредитовий оборот за період, що аналізується, по рахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», так як ПМВП «Галант-плюс» здійснює безготівкові розрахунки зі своїми контрагентами, а видача грошових коштів через касу (наприклад, заробітна плата працівників або оплата господарських витрат) передбачає їх попереднє одержання в банку. Відкриття спеціальних рахунків в банку та їх використання за рахунок власних коштів також пов'язане з перерахуванням коштів з поточного рахунку на відповідні спеціальні рахунки. Використання для розрахунку величини обороту суми кредитових оборотів по рахунках 30 «Готівка», 311 «Поточні рахунки в банку в національній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» призводить до подвійного рахунку, і, як наслідок – до значного викривлення показника оборотності грошових коштів на підприємстві.

Для аналізу зміни обороту грошових коштів протягом звітного періоду, з моменту надходження грошей на поточний рахунок до моменту їх вибуття на ПМВП «Галант-плюс» складається наступна таблиця (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Зміна тривалості обороту грошових коштів ПМВП «Галант-плюс» по місяцях

Місяць	Залишки грошових коштів (за журналом), грн.	Оборот за місяць (за журналом), грн.	Період обороту, дні (гр.1х30) : гр.2
А	1	2	3
Січень			
Лютий			
Березень			
.....			
Грудень			

Для того, щоб зрозуміти реальний рух грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс», потрібно оцінити синхронність надходження і витрачання грошових коштів на підприємстві, а також поєднати величину одержаного фінансового результату зі станом грошових коштів на підприємстві, та необхідно

виділити і проаналізувати всі напрямки надходження грошових коштів, а також їх вибуття. Таким чином, складання Звіту про рух грошових коштів з відповідними аналітичними висновками фактично і є аналізом руху грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс».

Аналіз руху грошових коштів можливо проводити прямим і непрямим методами. Відмінність у використанні прямого і непрямого методів стосується лише розділу операційної діяльності.

Аналіз грошових коштів прямим методом дозволяє оцінити ліквідність ПМВП «Галант-плюс», оскільки детально розкриває рух грошових коштів на рахунках, що дає можливість робити оперативні висновки відносно достатності коштів для сплати по рахунках поточних зобов'язань, а також про можливість здійснення інвестиційної діяльності.

В той же час цей метод має суттєвий недолік, оскільки він не розкриває взаємозв'язок одержаного фінансового результату і зміни величини грошових коштів на рахунках підприємства. Тому необхідно з'ясувати причину можливих розбіжностей. З цією метою проводиться аналіз руху непрямим методом.

Аналіз починається з оцінки тих змін, які відбулися у складі активів та капіталу ПМВП «Галант-плюс». З цією метою складається табл. 2.9.

Далі визначається, як зміни по кожній статті активу і пасиву вплинули на стан грошових коштів ПМВП «Галант-плюс» і розміри його чистого прибутку.

Операції, що відображаються на пасивних рахунках, мають зворотний механізм впливу на рух грошових коштів. Якщо залишок по рахунках зобов'язань в звітному періоді збільшується, то це означає, що по них було заплачено менше, ніж показано у витратах (собівартість реалізації завищена) і сума збільшення повинна бути додана до чистого прибутку. Якщо сальдо зменшується, відповідно, по рахунках зобов'язань було заплачено більше, ніж вказано в Звіті про фінансові результати, і сума зменшення повинна виключатися з величини чистого прибутку.

Зміна величини майна ПМВП «Галант-плюс» та капіталу за звітний період

Статті балансу	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення, +/-
Актив:			
Основні активи			
Запаси			
Дебіторська заборгованість			
Поточні фінансові вкладення			
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Витрати майбутніх періодів			
ПАСИВ:			
Статутний капітал			
Додатковий капітал			
Резервний капітал			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)			
Довгострокові зобов'язання			
Короткострокові кредити банків			
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги			
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів			
з бюджетом			
зі страхування			
з оплати праці			
інші розрахунки			
Доходи майбутніх періодів			

Сукупний вплив розглянутих процедур, що коригують величину чистого прибутку, повинен призвести до відображення результату зміни грошових коштів.

Узагальнююча інформація про рух грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» наведена в табл. 2.10. З її допомогою керівництво підприємства може контролювати поточну платоспроможність підприємства, приймати оперативні рішення по її стабілізації, оцінювати можливість здійснення додаткових інвестицій.

Акціонери (інвестори), володіючи інформацією про рух грошових коштів

на підприємстві, можуть оцінювати, наскільки стабільним є фінансовий стан підприємства, в яке вони вклали свої кошти, більш обґрунтовано підійти до розробки політики розподілу і використання прибутку.

Таблиця 2.10

Аналіз руху грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» (прямий метод)

Показники	Сума, тис.грн
1	2
I. Операційна діяльність	
1.1. Надходження:	
чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг	
аванси отримані	
інші	
1.2. Платежі	
по розрахунках з постачальниками	
аванси видані	
по розрахунках з бюджетом	
по розрахунках з позабюджетних платежів та зі страхування	
по розрахунках з оплати праці	
інші	
Разом	
II. Інвестиційна діяльність	
2.1. Надходження:	
реалізація фінансових інвестицій	
необоротних активів	
майнових комплексів	
2.2. Платежі	
Інвестиції	
2.3. Разом	
III. Фінансова діяльність	
3.1. Надходження:	
власного капіталу	
позики отримані	
3.2. Вибуття:	
погашення позик	
сплата дивідендів	
інші	
Разом	
Загальні зміни грошових коштів	
Грошові кошти на початок періоду	
Грошові кошти на кінець періоду	

Аналіз руху грошових коштів непрямим методом на ПМВП «Галант-плюс» не проводиться. Таким чином, на відміну від перерахованих вище підходів до оцінки фінансового стану, аналіз руху грошових коштів дає можливість зробити більш обґрунтовані висновки про те: в якому обсязі та з яких джерел відбулося надходження на підприємство грошових коштів та які основні напрямки їх використання; чи достатньо власних коштів підприємства для здійснення інвестиційної діяльності; чим пояснюються розбіжності величини одержаного прибутку та нарахування грошових коштів тощо.

За результатами аналізу грошових коштів керівник ПМВП «Галант-плюс» отримує відповідь на основні питання: звідки надходять грошові кошти, яке значення кожного джерела і на які цілі вони використовуються. Висновки потрібно робити як в цілому по ПМВП «Галант-плюс», так і по кожному виду його діяльності: операційна, фінансова та інвестиційна. На цій підставі робляться висновки про джерела і про забезпечення кожного виду діяльності необхідними грошовими коштами. В результаті приймаються рішення по питанню перевищення надходження грошових коштів над платежами, джерел оплати поточних зобов'язань та інвестиційної діяльності, достатності отримуваного прибутку тощо.

Висновки до розділу 2

Узагальнюючи результати проведеного дослідження зроблені наступні висновки.

1. На ПМВП «Галант-плюс» спостерігається зниження вартості реалізованої продукції на 21,8% у 2024 році. Такий спад пов'язаний зі скороченням фізичного обсягу реалізації продукції внаслідок зменшення попиту на меблеві товари в період кризи. Загальна вартість майна збільшилась на 15% від його суми. Але спостерігалось зниження вартості власного капіталу на 29,1%, внаслідок неефективного управління фінансовими ресурсами.

Майновий стан ПМВП «Галант-плюс» можна оцінити на високому рівні,

оскільки майно підприємства станом на 2024 рік зношене тільки на 19%. Аналіз показників ліквідності вказує, що об'єкт дослідження є платоспроможним: на кінець 2024 року він може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити 20% найбільш термінових зобов'язань, що повністю відповідає нормативному значенню.

Головними причинами спаду ділової активності ПМВП «Галант-плюс» є, насамперед, погіршення ефективності використання запасів та відвернення коштів у дебіторську заборгованість. Так, порівняно з 2023 роком, в 2024 році оборотність дебіторської заборгованості скоротилася на 3,72 оберти.

Розрахунок показників рентабельності засвідчив про зниження ефективності використання активів підприємством у 2024 році на 0,17 пункти у порівнянні з 2023 роком.

2. Комплексний аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс» дозволив виявити слабкі та сильні сторони в діяльності підприємства. До основних сильних сторін можна віднести постійну модернізацію обладнання. Слабкими сторонами є значна залежність підприємства від позикових коштів, нестача власних оборотних активів та збільшення термінів погашення дебіторської заборгованості тощо.

3. На ПМВП «Галант-плюс» бухгалтерський облік грошових коштів організовано згідно законодавства, але мають місце недоліки:

- в прибуткових та видаткових касових ордерах іноді відсутні підписи керівника та головного бухгалтера, що є порушення вимог Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні.
- відсутні робочі інструкції працівників бухгалтерії і каси стосовно порядку оформлення видачі готівки з каси;
- відсутній графік роботи касира, що не сприяє ефективному ходу облікового процесу, а в деяких випадках і взагалі ускладнює його;
- відсутнє складання управлінської звітності для контролю за станом і рухом грошових коштів, що пояснюється перевантаженістю працівників бухгалтерії підприємства основною звітністю.

4. Під час економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-

плюс» розраховується частка грошових коштів у складі оборотних активів, визначається тривалість періоду їх обороту, оцінюється синхронність надходження і витрачання грошових коштів на підприємстві, виділяються і проаналізуються всі напрямки надходження грошових коштів, а також їх вибуття. Але системний аналіз грошових потоків не проводиться.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПМВП «ГАЛАНТ-ПЛЮС»

3.1. Напрями удосконалення бухгалтерського обліку грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»

З метою усунення виявлених недоліків в бухгалтерському обліку операцій з грошовими коштами на ПМВП «Галант-плюс» запропоновані наступні шляхи вдосконалення.

На ПМВП «Галант-плюс» для забезпечення дотримання вимог видачі готівки з каси слід розробити робочі інструкції текстової форми щодо оформлення видачі готівки з каси видатковим касовим ордером (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Робочі інструкції працівників бухгалтерії ПМВП «Галант-плюс» щодо видачі
готівки з каси видатковим касовим ордером

№ з/п	Виконавець	Перелік робіт
1	2	3
1	Головний бухгалтер	Розглядає усну заяву одержувача про видачу грошей і при потребі з'ясовує у бухгалтера з обліку розрахунків стан розрахунків з одержувачем або обґрунтованість суми, яка необхідна одержувачу. Бухгалтер з обліку розрахунків дає відповідну довідку, на підставі якої головний бухгалтер приймає рішення
2	Бухгалтер з обліку розрахунків	Складає видатковий касовий ордер, зазначаючи в ньому такі реквізити: дату (число цифрами, місяць словами); прізвище, ім'я, по батькові одержувача (якщо гроші видаються за дорученням – дату, номер доручення та особу, яка його видала); зміст операції (за що або для чого видаються гроші); суму до видачі (цифрами та словами); номер кореспондуючого рахунку. Потім бухгалтер з обліку розрахунків реєструє ордер під відповідним порядковим номером, проставляє цей номер на ордері і передає ордер головному бухгалтеру

1	2	3
3	Головний бухгалтер	Перевіряє правильність складання касового ордеру, підписує його і передає (через працівника бухгалтерії) керівнику підприємства. Одержавши підписаний керівником ордер, головний бухгалтер направляє його (через працівника бухгалтерії) касиру для виконання
4	Касир	Перевіряє достовірність підписів на ордері і правильність його оформлення, потім вимагає від одержувача пред'явити паспорт або інший документ, який засвідчує особу та доручення (якщо гроші видаються за дорученням). Доручення прикріплюється до ордеру. Після цього касир пропонує одержувачу розписатись на ордері (одержувач вказує суму прописом та проставляє дату одержання), підписується на ордері сам і видає гроші, а ордер одразу ж записує в касову книгу, зазначаючи номер документа, кому видано, кореспондуючий рахунок, суму

Для полегшення роботи касира і забезпечення своєчасності виконання ним своїх обов'язків на ПМВП «Галант-плюс» слід скласти графік роботи касира, який має затверджуватися керівником. Приклад такого графіку представимо у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Приклад графіку роботи касира ПМВП «Галант-плюс»

№ з/п	Операція	Строк виконання, год.
1	2	3
1	Приймання та видача готівки за оформленими прибутковими та видатковими касовими ордерами з попередньою їх перевіркою відповідно до робочих інструкцій про оформлення касових операцій	Щоденно з 8-00 до 12-00
2	Запис прибуткових і видаткових касових ордерів до касової книги	Відразу ж після проведення кожної касової операції
3	Проведення операцій в банку (одержання грошей за чеками, здача касових надходжень, отримання виписок з рахунків в банку, здача платіжних доручень та інших документів, якими оформлюються операції по рахунках підприємства	Щоденно з 12-00 до 15-00

	в банку тощо)	
--	---------------	--

Продовження табл. 3.2

1	2	3
4	Здача бухгалтеру з обліку розрахунків отриманих в банку виписок і документів	Відразу ж після повернення з банку
5	Оформлення прибутковими і видатковими касовими ордерами (через бухгалтера з обліку розрахунків) операцій з одержання грошей за чеками і здачі готівки в банк. Запис ордерів до касової книги	Терміново після повернення з банку
6	Складання списків депонентів по заробітній платі і передача їх бухгалтеру з обліку розрахунків	До 9-00 четвертого дня після початку виплати заробітної плати
7	Складання звіту касира і передача його бухгалтеру з обліку розрахунків	Щоденно о 16-30

Доцільним буде запровадження на ПМВП «Галант-плюс» управлінського обліку готівкових коштів, що дозволить підвищити загальний рівень ефективності звітності для забезпечення потреб управління підприємством.

Звіти про рух грошових коштів можуть складатися як зведені документи, що надають інформацію у будь-який момент часу не лише про наявність і рух коштів, але й про бартерні правочини, угоди з відстроченими платежами та ще не погашеної заборгованості, оформленої векселями. Ця інформація може бути згрупована за однією чи декількома ознаками, наприклад, за продукцією чи групами продуктів або за джерелами надходження та витрачання коштів (поточний рахунок, каса, погашення векселів тощо) [39, с. 49].

Пропонуємо порядок складання Звіту про рух коштів за поточним рахунком, який можна використовувати не лише з управлінською метою, але й як реєстр бухгалтерського обліку, а також брати за основу під час розробки інших форм управлінської звітності, що враховують умови діяльності конкретного підприємства (табл. 3.3). Звіт може складатися з будь-якою періодичністю (на великих підприємствах, як правило, щоденно), але у більшості випадків – один раз на тиждень [39, с. 50].

Звіт про рух коштів за поточним рахунком за _____ 20__ р.

Сальдо за субрахунком 311 на початок звітного періоду _____ грн

Найменування статті	Кореспондуючий рахунок (субрахунок)	Дата						Разом за звітний період
Надходження від реалізації:								
продукції А:								
— продажі у поточному місяці								
— погашення дебіторської заборгованості								
продукції Б:								
— продажі у поточному місяці								
— погашення дебіторської заборгованості								
Інші надходження								
<i>Усього надходжень на поточний рахунок від операційної діяльності</i>								
Надходження на поточний рахунок з каси								
Усього надходжень								
Витрачання на оплату:								
- матеріалів і комплектуючих								
- праці								
- відрахувань на соціальні заходи								
- електроенергії								
- інших виробничих витрат								
- зобов'язань із податків і зборів:								
ПДВ								
податку на прибуток								
Інші витрачання								
<i>Усього витрачань із поточного рахунку з операційної діяльності</i>								
Чистий рух коштів за поточним рахунком від операційної діяльності								

Сальдо за субрахунком 311 на кінець звітного періоду _____ грн

Звіт склав бухгалтер _____

За аналогічною формою можна скласти й Звіт про рух коштів за касою (табл. 3.4).

Звіт про рух коштів за касою за _____ 20__ р.

Сальдо за субрахунком 301 на початок звітнього періоду _____ грн

Найменування статті	Кореспондуючий рахунок (субрахунок)	Дата						Разом за звітній період
Надходження від реалізації:								
продукції А:								
— продажі у поточному місяці								
— погашення дебіторської заборгованості								
продукції Б:								
— продажі у поточному місяці								
— погашення дебіторської заборгованості								
Інші надходження								
<i>Усього надходжень у касу від операційної діяльності</i>								
Надходження до каси з поточного рахунку								
Повернення невикористаних підзвітних сум								
Усього надходжень								
Витрачання на оплату:								
- матеріалів і комплектуючих								
- праці								
- інших виробничих витрат								
Інші витрачання								
<i>Усього витрачань із каси від операційної діяльності</i>								
Здана готівка на поточний рахунок								
Усього витрачань коштів із каси								

Сальдо за субрахунком 301 на кінець звітнього періоду _____ грн

Звіт склав бухгалтер _____

Щоденно бухгалтер обробляє касові та банківські документи – з'ясовує джерела надходження та витрачання коштів, перевіряє правильність складання первинних документів, проставляє кореспонденцію рахунків. Наприкінці дня цей працівник заносить до бланка Звіту про рух коштів відомості про надходження та виплату коштів за день на підставі виписок банку, звітів касиру чи, у разі великої кількості операцій, групувальних відомостей. На підставі підсумкового звіту за місяць бухгалтер робить відповідні записи на рахунках бухгалтерського обліку, що відображають надходження чи витрачання коштів.

Під час розрахунку суми чистих надходжень на поточний рахунок чи до каси не враховується внутрішній оборот (тобто суми коштів, переведених на поточний рахунок із каси або, навпаки, отримані готівкою з поточного рахунку до каси, суми, видані під звіт, але не витрачені тощо). Включення таких сум до загальної суми надходжень чи витрачань призведе до викривлення звітності та завищення чи заниження загального розміру руху коштів, а іноді навіть до зміни його знаку (з «плюса» на «мінус» чи навпаки) [39, с. 51].

Звіт про рух коштів на поточному рахунку чи в касі, складені за запропонованою формою, містить усі необхідні відомості про надходження чи витрачання коштів, структуровані за джерелами їх виникнення та напрямками витрачання. Тому, на його підставі дуже легко скласти Зведений звіт про рух коштів у результаті операційної діяльності (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Зведений звіт про рух коштів у результаті операційної діяльності

за _____ 20__ р.

Найменування показника	Кореспондуючий рахунок (субрахунок)	Кошти	
		надходження	витрачання
Надходження від реалізації:			
продукції А:			
— продажі у поточному місяці			
— погашення дебіторської заборгованості			
продукції Б:			
— продажі у поточному місяці			
— погашення дебіторської заборгованості			
Інші надходження			
<i>Усього надходжень</i>			
Витрачання на оплату:			
- матеріалів і комплектуючих			
- праці			
- відрахувань на соціальні заходи			
- електроенергії			
- інших виробничих витрат			
- зобов'язань із податків і зборів:			
Інші витрачання			
<i>Усього витрачань</i>			
<i>Чистий рух коштів</i>			

Звіт склав бухгалтер _____

Оскільки, всі дані, необхідні для складання Зведеного звіту руху коштів, групуються у відповідних звітах щоденно, то без значних трудозатрат можна скласти зведений звіт за потребою.

Якщо, крім операційної діяльності, здійснюються у значних розмірах й інші операції, пов'язані з рухом коштів (наприклад, отримання та видача позик і кредитів, інвестиційна діяльність тощо), то крім (чи замість) Зведеного звіту про рух коштів у результаті операційної діяльності можна скласти Підсумковий звіт про рух коштів по підприємству загалом (тобто за всіма напрямками їх отримання та витрачання). Найменування показників такого звіту залежатимуть від джерел надходження та витрачання коштів [39, с. 52].

3.2. Удосконалення організації і методики економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс»

Необхідність проведення аналізу грошових потоків на ПМВП «Галант-плюс» обґрунтовується обмеженістю грошових ресурсів підприємства, нестійким фінансовим станом, ризиком втрати платоспроможності, потребою підвищення рівня ефективності управління грошовими потоками й іншими факторами. З метою вдосконалення методики та організації економічного аналізу грошових потоків на ПМВП «Галант-плюс» визначено основні етапи проведення системного аналізу грошових потоків. Поетапний аналіз грошових потоків дає інформацію для оцінювання діяльності підприємства в минулому і теперішньому часі, а також стає підґрунтям для прогнозування та планування грошових потоків (рис. 3.1).

Системний аналіз грошових потоків на ПМВП «Галант-плюс» має ґрунтуватися на послідовному дослідженні грошових потоків, яке передбачає проведення аналізу:

- 1) ліквідності балансу;
- 2) показників оцінки ліквідності підприємства;
- 3) Звіту про рух грошових коштів;
- 4) показників ділової активності;
- 5) групи аналітичних фінансових коефіцієнтів, які характеризують грошові потоки.

Він може бути використаний у практичній діяльності, що сукупно забезпечить деталізоване дослідження грошових потоків підприємства, допоможе визначити тенденції і закономірності їх формування для створення системи економічної безпеки підприємства.

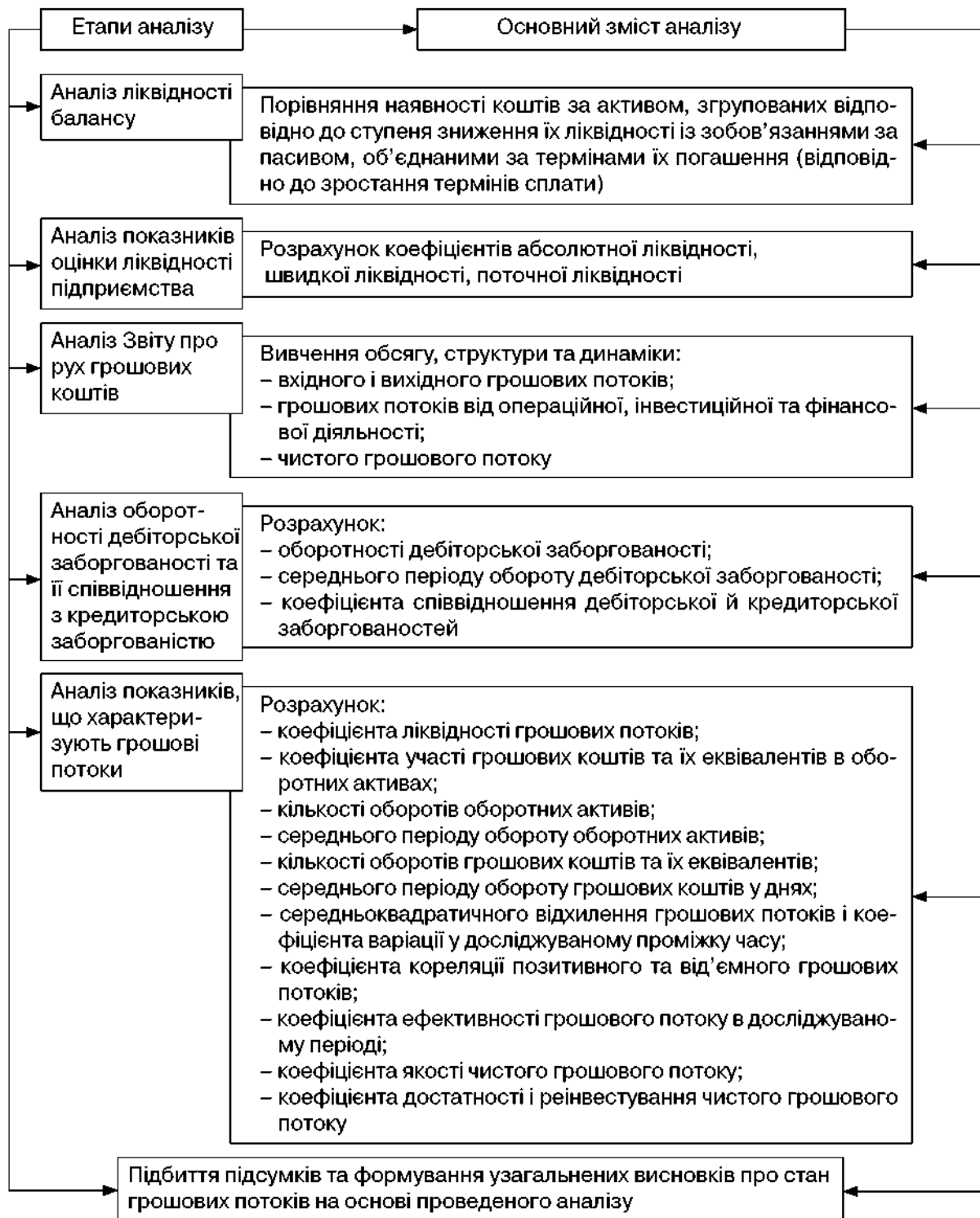

Рис. 3.1. Запропоновані основні етапи проведення аналізу грошових потоків на ПМВП «Галант-плюс»

Згідно рис. 3.1 запропоновано на ПМВП «Галант-плюс» проводити коефіцієнтний аналіз грошових коштів. Він полягає у визначенні показників, що характеризують стан та ефективність формування грошових потоків, їх ефективність використання та рентабельності. Метою проведення аналізу є вивчення динаміки різних коефіцієнтів, що дозволяє встановити позитивні й негативні тенденції, що відбивають якість управління грошовими потоками організації, а також розробити необхідні заходи для внесення відповідних корективів по оптимізації управлінських рішень у процесі здійснення господарської діяльності.

Отже, коефіцієнтний аналіз показників, що характеризують стан та ефективність формування грошових потоків, а також їх рентабельність на ПМВП «Галант-плюс», наведений в табл. 3.6 і 3.7.

Таблиця 3.6

Показники, що характеризують стан та ефективність формування грошових потоків ПМВП «Галант-плюс» у 2023-2024 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	Відхилення	Оптимальне значення
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	0,64	0,67	0,03	≥ 1
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,88	0,9	0,02	> 1
Кількість оборотів оборотних активів	2,1	2,2	0,1	збільшення
Кількість оборотів грошових коштів	1,65	1,67	0,02	збільшення
Тривалість обороту грошових коштів	218,2	215,6	-2,6	зменшення
Коефіцієнт участі грошових коштів та їх еквівалентів в оборотних активах	0,09	0,08	-0,01	0,1-0,3 (10-30%)
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	0,099	0,149	0,05	збільшення

Виходячи з табл. 3.6, протягом аналізованого періоду ПМВП «Галант-плюс» спроможне частково покрити власні поточні зобов'язання притоком коштів (за даними коефіцієнту ліквідності грошового потоку, який зростає).

Значення коефіцієнту ефективності грошового потоку <1 вказує на дефіцит коштів, що вимагає залучення зовнішнього фінансування. Швидкість обороту оборотних активів має тенденцію до збільшення. Збільшення кількості оборотів грошових коштів свідчить про покращення управління активами. Скорочення тривалість одного обороту грошових коштів у днях є позитивною тенденцією. Коефіцієнт участі грошових коштів та їх еквівалентів в оборотних активах показує, що частка найбільш ліквідних активів у структурі оборотних коштів знижується з 9 % до 8 %. Згідно коефіцієнта реінвестування чистого грошового потоку на оновлення необоротних активів було направлено 9,9 % та 14,9 % чистого грошового потоку, що свідчить про постійне оновлення матеріальної бази підприємства.

Таблиця 3.7

Коефіцієнти рентабельності грошових потоків
ПМВП «Галант-плюс» у 2023-2024 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	Відхилення	Оптимальне значення
Коефіцієнт рентабельності притоку грошових коштів	-0,14	-0,09	0,05	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності відтоку грошових коштів	-0,18	-0,1	0,8	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності залишку грошових коштів	-0,8	-0,7	0,1	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності	-0,22	-0,2	0,02	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від інвестиційної діяльності	-0,17	-0,16	0,01	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності	-0,14	-0,14	0	>0 , зростання
Коефіцієнт рентабельності грошових витрат за операційною діяльністю	-0,18	-0,16	0,02	>0 , зростання

Інформація табл. 3.7 показує, що при зниженні показника рентабельності притоку грошових коштів менше нуля (негативний притік) ПМВП «Галант-

плюс» фінансує діяльність у 2023-2024 рр. за рахунок зовнішніх джерел або запасів. Значення коефіцієнта рентабельності відтоку грошових коштів <0 свідчить, що відтік грошей не покривається доходами і не приносить прибуток, але показник має тенденцію до зростання порівняно з попередніми періодами, вказуючи на ефективніше управління грошовими потоками. Коефіцієнт рентабельності залишку грошових коштів показує ефективність використання готівки та коштів на рахунках і його зростання на 0,1 пункт свідчить про покращення ефективності діяльності підприємства. Від'ємне значення коефіцієнта рентабельності грошового потоку від операційної діяльності означає, що операційна діяльність не генерує гроші (показує, що 22 коп та 20 коп збитку отримує підприємство на одну гривню виручки), є серйозні проблеми з ліквідністю через високу дебіторську заборгованість та затоварення, але збільшення коефіцієнта у динаміці свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства. Збільшення коефіцієнта рентабельності грошового потоку від інвестиційної діяльності в динаміці свідчить про покращення результатів, а його від'ємне значення є результатом модернізації необоротних активів. Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності показав залежність від дорогих запозичень. Коефіцієнта рентабельності грошових витрат за операційною діяльністю менший за 0, що свідчить про необхідність оптимізації витрат, тому що вони не покриваються надходженнями від операційної діяльності.

Висновки до розділу 3

Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» передбачає наступні заходи:

1. проставляти всі підписи в документах первинного обліку операцій з грошовими коштами згідно вимог Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148;

2. розробити робочі інструкції працівників бухгалтерії і каси щодо порядку оформлення видачі готівки з каси видатковим касовим ордером;
3. затвердити графік роботи касира, який забезпечить своєчасність виконання ним своїх обов'язків;
4. складати управлінську звітність для контролю та аналізу за станом і рухом грошових коштів, а саме Звіт про рух коштів за поточним рахунком (аналогічний можна складати Звіт про рух коштів за касою) та Зведений звіт про рух коштів у результаті операційної діяльності;
5. проводити аналіз показників, що характеризують грошові потоки, та коефіцієнтів рентабельності грошових потоків, які характеризують ефективність використання грошових коштів, вказують на розмір прибутку, згенерованого кожною гривнею за досліджуваний період з метою прийняття управлінських рішень щодо досягнення збалансованості обсягу додатного та від'ємного грошових потоків.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення завдання щодо удосконалення організації і методики бухгалтерського обліку і економічного аналізу грошових коштів на підприємстві. Основні теоретичні та прикладні рекомендації, що одержані в результаті дослідження, полягають у наступному:

1. Проведений аналіз літературних джерел показав, що на сьогоднішній момент відсутній єдиний комплексний підхід щодо визначення сутності понять «грошові кошти» та «грошові потоки». На основі розглянутих визначень грошових коштів можна сформулювати найбільш об'єктивне визначення даного поняття «грошові кошти є поняттям бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання». Дане визначення узагальнює виділені підходи до визначення грошових коштів та, на відміну від існуючих, включає в себе сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат.

Також встановлено, що грошовий потік підприємства, з точки зору обліку, – це налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню і належному руху документів. Грошові кошти фактично виступають засобом для здійснення управління грошовими потоками.

2. Основними завданнями організації обліку грошових коштів є: правильна організація, своєчасне і законне проведення безготівкових та готівкових розрахункових операцій; забезпечення збереження грошових коштів і цінних паперів в касі підприємства; своєчасне і правильне документування операцій з руху грошових коштів та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку; здійснення контролю за дотриманням касової дисципліни, в тому числі за витрачанням отриманих в установах банку грошових коштів відповідно до цільового призначення; проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку.

Облік грошових коштів підприємства складається з трьох етапів: оформлення первинних документів щодо руху готівкових й безготівкових грошових коштів й формування відповідних проводок на рахунках бухгалтерського обліку; угруповання інформації з первинних документів в реєстрах бухгалтерського обліку для отримання підсумкових даних; формування фінансової звітності.

3. Метою аналізу грошових коштів є пошук напрямків оптимізації на основі оцінювання достатності формування, ефективності застосування, а також збалансованості вхідного та вихідного грошових потоків. Інформаційною базою для його проведення є фінансова звітність підприємства та дані оперативного бухгалтерського обліку.

Виділяються шість основних етапів аналізу наявних грошових потоків підприємства: аналіз ліквідності балансу, аналіз показників оцінювання ліквідності підприємства, аналіз Звіту про рух грошових коштів, аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення з кредиторською, аналіз показників, що характеризують грошові потоки, та формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу.

4. Комплексний аналіз фінансового стану ПМВП «Галант-плюс» дозволив виявити слабкі та сильні сторони в діяльності підприємства. До основних сильних сторін можна віднести постійну модернізацію обладнання, платоспроможність і можливість погасити 20% найбільш термінових зобов'язань. Слабкими сторонами є значна залежність підприємства від позикових коштів, зниження вартості власного капіталу внаслідок неефективного управління фінансовими ресурсами, нестача власних оборотних активів та збільшення термінів погашення дебіторської заборгованості, зниження вартості реалізованої продукції внаслідок зменшення попиту на меблеві товари в період кризи тощо.

5. На ПМВП «Галант-плюс» бухгалтерський облік грошових коштів організовано згідно законодавства, але мають місце недоліки: в прибуткових та видаткових касових ордерах іноді відсутні підписи керівника та головного

бухгалтера; відсутні робочі інструкції працівників бухгалтерії і каси стосовно порядку оформлення видачі готівки з каси; відсутній графік роботи касира; відсутнє складання управлінської звітності для контролю та аналізу за станом і рухом грошових коштів, що пояснюється перевантаженістю працівників бухгалтерії підприємства основною звітністю.

6. Під час економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» проводиться аналіз ліквідності балансу підприємства, показників оцінювання ліквідності, Звіту про рух грошових коштів, а також аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення з кредиторською. Але аналіз показників, що характеризують грошові потоки, та коефіцієнтів рентабельності грошових потоків підприємства не проводиться.

7. Удосконалення бухгалтерського обліку та економічного аналізу грошових коштів на ПМВП «Галант-плюс» передбачає наступні заходи: проставляти всі підписи в документах первинного обліку операцій з грошовими коштами для відповідності вимогам законодавства; розробити робочі інструкції працівників бухгалтерії і каси щодо порядку оформлення видачі готівки з каси видатковим касовим ордером; затвердити графік роботи касира, який забезпечить своєчасність виконання ним своїх обов'язків; скласти управлінську звітність для контролю та аналізу за станом і рухом грошових коштів, а саме Звіт про рух коштів за поточним рахунком (аналогічний можна скласти Звіт про рух коштів за касою) та Зведений звіт про рух коштів у результаті операційної діяльності; проводити аналіз показників, що характеризують грошові потоки, та коефіцієнтів рентабельності грошових потоків, які характеризують ефективність використання грошових коштів, вказують на розмір прибутку, згенерованого кожною гривнею за досліджуваний період з метою прийняття управлінських рішень щодо досягнення збалансованості обсягу додатного та від'ємного грошових потоків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text.
2. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств : Центральна спілка споживчих товариств України від 28.07.2006 р.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541.
4. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2011, Спецвипуск 33, Частина 2. С. 215-220.
5. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*, 2016, Випуск 10. С. 798-803.
6. Єфіменко В.І., Лук'яненко Л.І. Облік у зарубіжних країнах : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 211 с.
7. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юркевич О.О. Словник економічних термінів: менеджмент, маркетинг, підприємництво. Житомир : ЖІТІ, 1999. 444 с.
8. Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадський Й.С. Економічний словник. Київ : Кондор, 2007. 358 с.
9. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів) : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 282 с.
10. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. *Економічний аналіз*, 2010, Випуск 6. С. 60-64.
11. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К., 2009. 20 с.

12. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / За ред. Г.Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2002. 496 с.
13. Фінансова діяльність підприємства: навч. посіб. / За ред. Г.Г. Кірейцева. Житомир : ЖІТІ, 2000. 326 с.
14. Мартякова О.В. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. *Наукові праці*, 2007, Вип. 32(126). С. 158-162.
15. Єпіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 1-2 березня 2023 р.). Вінниця : ВНТУ, 2023. С. 247-249.
16. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.
17. Крічевець К. Теоретичні основи контролінгу грошових потоків підприємства. *Наука молода*, 2007, Вип. 8. С. 172-175.
18. Бланк И.А. Управление денежными потоками. 2-е изд., перероб. и доп. Киев : Ника-Центр, 2007. 752 с.
19. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011, № 4 (119). С. 39-43.
20. Коваль М.І., Нетребя Ю.О. Удосконалення обліку, аналізу та аудиту готівкових розрахунків підприємства. *Наукові праці МАУП*, 2023, 2(37). С. 18-23.
21. Кундря-Висоцька О.П. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2012. 399 с.
22. Матюха М.М., Беляк А.П. Організація обліку грошових коштів при використанні інформаційних технологій. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 2020, № 15 (95), Т. 2. С. 20-24.
23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2023 р. № 73.

24. Радіонова Н.Й., Пустовгар К.В. Методичні засади обліку грошових коштів та їх відображення в звітності підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 2023, № 11 (145), С. 36-40.

25. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148.

26. Гордієнко Н.І. Фінансовий облік : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 288 с.

27. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Денчук П.Н. Фінансовий облік : підручник. 3-тє вид., доповн. та переробл. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 488 с.

28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

29. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

30. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356.

31. Радіонова Н.Й., Окончук А.Р. Управлінський аспект обліку грошових коштів підприємства. *Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку* : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Київ, 10 червня 2022 року). Т. 2. Київ : КНУТД, 2022. С. 212-215.

32. Савченко Т.В. Сутність Звіту про рух грошових коштів. *Сталий розвиток в умовах цифрової трансформації економіки* : Наукові економічні читання, присвячені пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В. Ч. Лі та з нагоди 60-річчя економічної освіти на Миколаївщині (1-2 грудня 2025 р., м. Миколаїв). Миколаїв: НУК, 2025. С. 110-114.

33. Нижник Т. Звіт про рух грошових коштів: хто щадить гріш, той має з гаком. *Головбух*. 2021. № 5. URL: <https://egolovbuh.expertus.com.ua/872621> (дата звернення: 24.11.2025).

34. Гудзь Н.В. Звіт про рух грошових коштів: проблеми формування. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (20 листопада 2015 р., м. Львів). Львів : ЛІКА, 2015. С. 100-103.

35. Матюх С.А., Лопатовський В.Г. Удосконалення Звіту про рух грошових коштів у контексті європейської інтеграції. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2018, № 6, Том 1. С. 130-134.

36. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*, 2022, № 2. С. 116-125.

37. Яременко Л.М. Формування обліково-аналітичної інформації в управлінні дебіторською заборгованістю підприємства. *Економічний вісник університету*, 2017, № 32/1. С. 123-130.

38. Васечко Л.І. Напрями вдосконалення ефективності ділової активності підприємства. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, 2021, № 2. С. 4-19.

39. Савченко Т.В., Циганова О.С. Звіт про рух грошових коштів як складова управлінської звітності. *Scientific method: reality and future trends of researching* : VII Міжнародна науково-практична конференція (5 грудня 2025 р., м. Монреаль, Канада). Montreal: International Center of Scientific Research, 2025. С. 49-53.

40. Бондаренко Н., Бобирь О. Методичні підходи до аналізу грошових коштів підприємства. *Галицький економічний вісник*, 2024, № 3 (88). С. 58-69.

41. Ясишена В.В., Сисоєва І.М. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємств. *Інноваційна економіка*, 2012, № 2. С. 131-139.

42. Польова Т.В., Кравцова Ю.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПРАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*, 2018, № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf (дата звернення: 12.12.2025).

43. Парасій-Вергуненко І.М. Статичний і динамічний підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання. *Фінанси України*, 2017, № 2. С. 81-95.
44. Побережець О.В., Гусєв А.О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*, 2021, № 2 (25). С. 223-230.
45. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка та суспільство*, 2018, Вип. 15. С. 900-908.
46. Ясишена В.В., Сисоєва І.М. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємств. *Інноваційна економіка*, 2012, № 2. С. 131-139.
47. Роганова Г.О. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства. *Економічний дискурс*, 2021, Вип. 3. С. 128-138.
48. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. *Міжнародний науковий журнал «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації»*, 2017. Вип. 1-2. С. 67-85.
49. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия. Київ : Ника-Центр, 2006. 520 с.
50. Корнева Н.А., Барабан Т.В. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємств. *Молодий вчений*, 2018, № 5 (57). С. 298-302.
51. Халтур С.М., Бровко Л.І., Моруга Т.О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*, 2017, № 12. С. 56-60.
52. Кошельок Г., Грінченко Р. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*, 2020, № 2(63). С. 231-242.
53. Заремба Є.М. Грошові потоки підприємства: сутність і класифікація. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 2012, Вип. 2 (23). С. 87-92.

54. Золотарьова О., Місюра А., Копія І. Ефективне управління рухом грошових потоків та його роль у забезпеченні фінансової стійкості промислового підприємства. *Економічний аналіз*, 2012, Випуск 11, Частина 2. С. 240-245.

55. Роганова Г. Впровадження статистичних показників до методики аналізу ефективності грошових потоків підприємств. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2019, Вип. 1, С. 34-42.

56. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб., 2-ге вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2011. 592 с.

57. Брейт К.О., Бунда О.М. Особливості аналізу грошових коштів на підприємстві. *Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу* : збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (25 березня 2021 р., м. Київ). Київ : КНУТД, 2021. С. 222-224.

58. Воскресенська Т.І. Дослідження підходів до аналізу грошових коштів підприємств з використанням облікової інформації. *Економіка та суспільство*, 2021, Випуск 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/722/693> (дата звернення: 12.12.2025).